

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

582. SAYI HAZİRAN
2025

FİYAT:
85 TL

YAPAY ZEKA ÇAĞI: DOĞRU SORULARI
SORANLAR BAŞARILI OLACAK

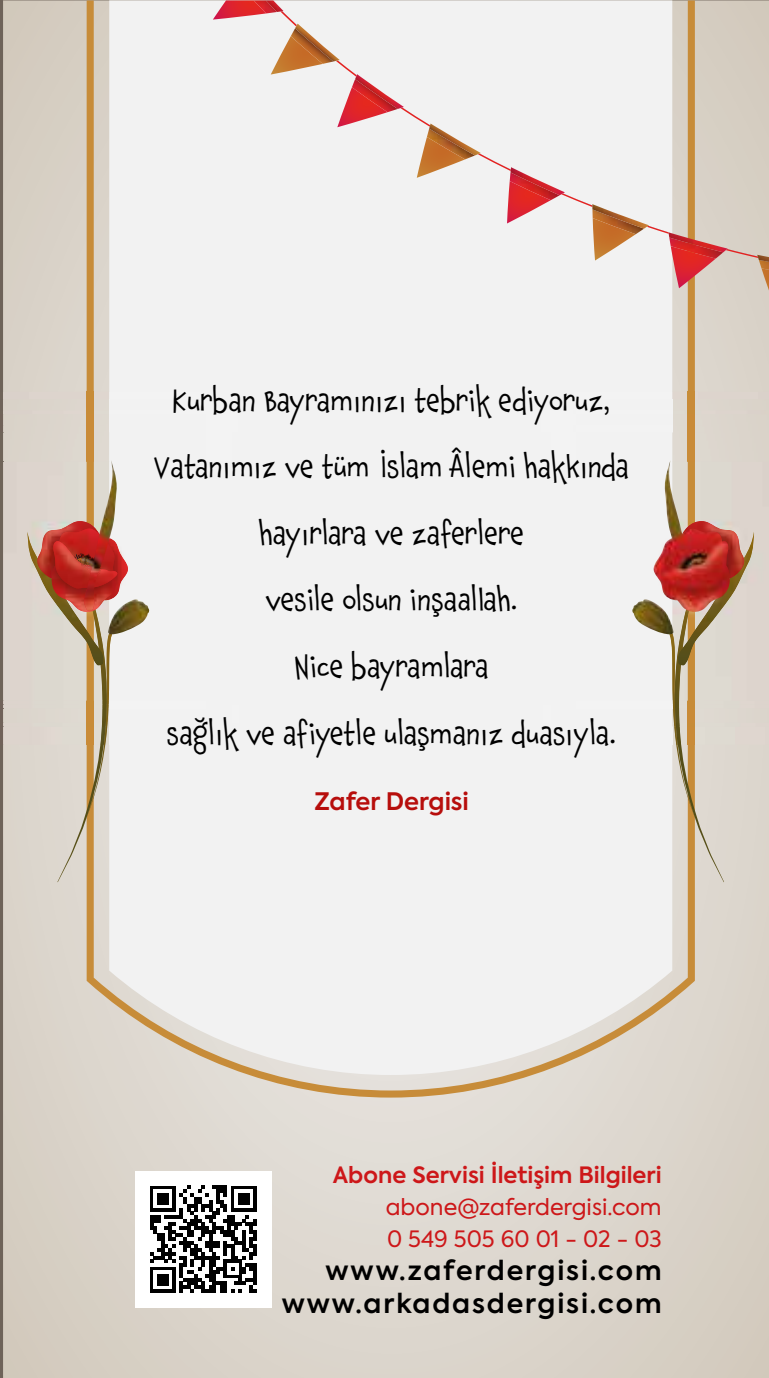
DÜNYANIN AKCİĞERİ:
NEPTÜN OTU

AKLIN
DEĞERİ

ATMOSFERİN
DETERJANI

HAC: BÜYÜK
KONGRE

BU ZAMANDA AİLE KURMAK VE
İDEAL EŞİ BULMAK

Kurban Bayramınızı tebrik ediyoruz,
Vatanımız ve tüm İslam Âlemi hakkında
hayırlara ve zaferlere
vesile olsun inşaallah.
Nice bayramlara
sağlık ve afiyetle ulaşmanız duasıyla.

Zafer Dergisi

Abone Servisi İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03
www.zaferdergisi.com
www.arkadasdergisi.com

Sizlerle

Haziran 2025

Merhaba değerli dostlarımız,

Geçtiğimiz ay içinde Hıristiyanlar yeni dini liderlerini seçtiler. Yeryüzünde her dinin müntesiplerinin bir lideri var; birlik halinde. Hiç düşündünüz mü Müslümanların dini lideri neden yok? Dünyada milletler, devletler, örgütler ortak paydalarda bir araya gelmenin ve güçlerini artırmanın yollarını ararken, Müslümanlar niçin bu denli dağınık? Bunları gerçekten ciddi olarak sorgulamamız lazım.

Şu gerçeği görebiliriz: Sömürgeci güçler için, zengin İslam coğrafyasındaki kaynaklara ulaşmanın önündeki en büyük engel, Müslümanların bir olmaları ve birlikte hareket edebilme potansiyeliydi. Bu yüzden önce bizi parçaladılar, sonra birleşmemizi engellemek için aramıza nifak tohumları ektiler. Ayrıca terör örgütleriyle hem ekonomik olarak zayıflatıp, hem sağlıklı kararlar alınmasına engel olmak istediler. Yakın tarihimiz, bu girişimlerin acı bir tezahürüdür. İşte bu düzenin tersine dönmesi ve katliamların, zulümlerin, sömürünün bitmesi mümkün...

Bir düşünün; şu an Müslümanlar tek yürek olsalar, birlikte düşünseler ve beraber hareket etseler dünyada neler değişirdi?

Mesela Gazze'de, Arakan'da, Filistin'de çocuklar ölümle değil, oyunla uyanırdı. Doğu Türkistan'da bir baba, evinde eşini ve kızını tanımadığı bir Çinli ile bırakıp uzak şehirlere gönderilmezdi. Ve dünyada Müslümanlara hatta tüm mazlumlara bu zulümler, soykırımlar ve katliamlar yapılmazdı. Yeryüzünün en zengin coğrafyalarında yaşayan Müslümanlar, refah ve güven içinde yaşarlardı. Zaten Osmanlı Devleti-

mizin sadece yıkılmak değil, yok edilmek istenmesinin en önemli sebebi, batının o kural tanımaz hırsının önünde set olmasıydı.

Şu an özellikle Siyonist Yahudilerin ve onlarla birlikte hareket eden batının en büyük korkuları, Müslümanların bir olmaları, İslam birliğini ve halifeliği tekrar ihya etmeleridir. İşte o gün onlar için karanlıklar üzerine kurulu düzenlerinin sonu olacak inşaallah. Tüm terör örgütlerinin bitirilmesi çabasını ve ma-lum terör örgütü ile ilgili son gelişmeleri bu sonuca giden yolda önemli bir adım olarak görüyoruz.

Kapak konumuz olan aile meselesi yukarıda yazdığımız hayalimiz ve duamız için de çok önemli. Çünkü sağlıklı bir toplum sağlıklı fertlerden oluşabilir. Böyle fertler de ailede yetişebilir.

Evet aile önemli, bu yılın aile yılı ilan edilmesi de değerli ve olumlu, fakat bu konuda ciddi ve somut adımlar atılmalı. Öncelikle senelerdir medya, planlı ve ısrarlı bir şekilde aile değerlerini erozyona uğratan bir silah olarak kullanıldı. Bunun acı sonuçları şu an her ailede yaşanıyor.

Yol belli, kendi değerlerinizi yükseltecek bir gençlik yetiştiremezsek, o değerlere yabancı olarak yetişen gençler onları yok edeceklerdir.

...

Haziran sayımızın hazırlığında emeği ve katkısı olan herkese teşekkür ediyoruz. Bu vesileyle sizlerin de Kurban Bayramınızı tebrik ediyoruz.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ındır...❖

— Editör

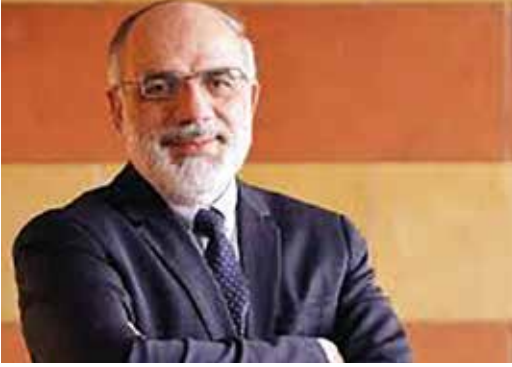
içindekiler

- 8 Dünyanın Akciğeri "Neptün Otu" ve Derinlerde Gizlenen İlahi Denge
PROF. DR. FATİH SATIL
- 10 Mevsimlerin İnsana Yaptığı Fenalıklar
PROF. DR. KEMAL SAYAR
- 12 Yapay Zeka Çağında Öne Çıkanlar: Doğru Soruları Soranlar Başarılı Olacak
DOÇ. DR. KASIM TAKIM
- 14 Hac: Büyük Kongre
ÖMER GÜNDOĞDU
- 16 Telif Hakkı / Tefekkürname
MEHMET SİNAN
- 18 Sağlıkta Yapay Zeka: Teşhisten Tedaviye
SEZER FİLİZ
- 20 Ey Kutlu Yolcular...
SELİM GÜNDÜZALP
- 21 Birleşmenin Bereketi
PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR
- 22 Bu Zamanda Aile Kurmak ve İdeal Eşi Bulmak
FEYZULLAH AKDAĞ
- 27 Aklın Değeri / Bir Hatıra
PROF. DR. ÂDEM TATLI
- 28 Yumurtanın Kanatlandığını Görebilmek
ÖMER SEVİNÇGÜL
- 30 Manevi Dünyamız İçin Acil Eylem Planı
SUAT ÜNSAL
- 32 Atmosferin Deterjanı
ELİF E. BAYRAKTAR
- 33 Ben Annem Olsaydım...
BETÜL BÜKEN
- 34 "Hayat Teselli Olmaktır"
AYTEN YADİGÂR
- 36 Keskin Sirke / Hayalin İçinden Öyküler
HÜSEYİN BURAK UÇAR
- 38 Ne Malûm?
GAMZE KOÇ
- 40 "Güneş Donanması"
SADIK YALSIZUÇANLAR
- 42 Yer Titrediğinde...
PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK
- 44 Ölçüleri Yanlış Olanların Bütün Ölçümleri Yanlıştır!
İBRAHİM KÖROĞLU
- 46 Keşfedilmeyi Bekleyen Definelere:
Üzüm Çekirdeği
PROF. DR. METİN BÜLBÜL
- 48 Fetih Rüzgârında Büyüyen Çınar
MEFRA BİLGE DÖNMEZ
- 50 Mutluluk Hormonu Dopamin
PROF. DR. SEFA SAYGILI
- 52 El-Emin'in (sav) İzinde: Divriği'nin Taş Bekçileri
ADEM DURAN
- 54 Kan Kurtlarının Benzersiz Bakır Dişleri
PROF. DR. Ş. HAKAN ATALGIN
- 56 Kaptan Cousteau ve Heba Edilen Bir Kur'an Mucizesi
Z. SADIK GÜNDOĞDU
- 59 Karikatür / Hal Dili
OSMAN SUROĞLU

SATIR / ARASI

Doğruca Kâbe'ye gittiler. İşte dünyanın merkezi karşılındaydı, bütün ihtişamıyla gelenlere kucağını açıyordu. İlk dileği Gazze'nin, Kudüs'ün, Filistin'in işgalden ve zulümden kurtulması oldu.

— Mustafa Özel (Amerikalı mısın Sen? isimli öyküsünden)

Ey kuş gecelerini kendi yuvanda geçirirken niçin ötmüyorsun. Yuvanda sevinç yok muydu? Niçin bütün aşkını boş yere göklere sonsuz göklere yükseltiyorsun?

Kuş cevap veriyor:

“Sınırlanmış bir alanda yaşarken sevinç duyuyordum, ama sonsuz göklere bakarken sesimi ve şarkılarımı buldum.”

— Oscar Wilde

Beyninizin gıdasını unutmayın.

Kullanılmayan kas nasıl eriyip kaybolursa, çalışmayan beyin de öyle küçülür. Beyin ancak okumak, gözlemek, dinlemek ve düşünmekle çalışır. Çalışmamak insan bedenine kilo aldırıyor. Fakat aynı şey beyin için geçerli değil; o çalışmadıkça küçülüyor.

— Dr. Muhammed Bozdağ

Cenâb-ı Hak (cc) buyuruyor:
“Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutun, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Herhangi bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adaletsiz davranmaya itmesin. Adaletli olun; bu, takvâya daha uygundur. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mâide Sûresi, 8. ayetin meali)

Peygamberimiz (asm) şöyle buyurdu:
“Zandan sakının. Çünkü zan, yalanın ta kendisidir. Birbirinizin konuştuğuna kulak kabartmayın, birbirinizin özel hâllerini araştırmayın, birbirinizle üstünlük yarışına girmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize kin beslemeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun!” (Tirmizî, Fedailü'l-Kur'an, 25)

“DEĞERLİ OLAN ŞEYLER, ZOR ELDE EDİLENLERDİR.”

(Dostoyevski'nin, Sibiryâ'da sürgünde bulunduğu yıllarda, kardeşine yazdığı bir mektuptan.)

İnanıyorum ki günde en az dört saat hatta kimi zaman dört saatten de fazla, her türlü maddî kaygılardan uzaklaşarak ormanlarda, dağlarda, tepelerde dolaşmazsam bedensel ve zihinsel sağlığımı koruyamam... Odamda bir gün kapalı kalırsam, paslanırım. Öte yandan bütün gün, haftalar, aylar hatta yıllar boyunca dükkanlarında ya da bürolarında kapalı kalan komşularımın dirençlerinin beni şaşırttığını itiraf ediyorum.

— H. D. Thoreau

Kısa yürüyüşlerde
İnançla okundu,
Papatyaları kullanma kılavuzu
Aklın ve kalbin aynı çizgide.

— İlker Nuri Öztürk

Demek ki iman, bir arı gibi—insanın tavırına göre—Allah'ın takdiriyle balını dolduracak kalpler arar durur. Böylece cennetin anahtarı olan bu cevher, Peygamberin amcası olan Ebu Leheb'i bırakır da. İngiltere adasının sisli sokaklarında gider pop şarkıcısı Cat Stevens'ı bulur.

—Yusuf İslâm

Seni sevmek merhamettir Kudüs.
Seni sevmek peygamber duası gibi...
— Cahit Zarifoğlu

Hak ile batılın kavgasında nerede durduğumuza bakalım. Düşman büyük veya güçlü değil, biz zayıf ve dağınık hâldeyiz.

— Selim Cerrah

Meşakkatli dünya yolculuğu ancak güzel bir gayeyle anlamlı ve çekilir hale gelir. Gaye, gayreti de beraberinde getirir. Ne şifalı sözdür bu: Ha gayret!

— İbrahim Tenekeci

Düşerken
İncitmemek için
Hiçbir dala tutunmuyorum.

— Yunus Karadağ

SATIR ARASI NOTU:

İki şey insanı 'Nitelikli İnsan' yapar:

- 1- İradeye Hakim Olmak
- 2- Uyumlu Olmak

Dünyanın Akciğeri “Neptün Otu” ve Derinlerde Gizlenen İlahi Denge

PROF. DR. FATİH SATIL

GÖK MAVİSİ suların altında, dalgaların nazikçe okşadığı Formentera kıyılarında, insan gözünden uzak bir mucizevi bir bitki: *Posidonia oceanica* sessizce nefes alıp veriyor. Halk arasında “Neptün otu”, “Deniz yosunu” ve “Akdeniz şerit otu” olarak bilinen bu deniz çayı, belki de yeryüzünün en sessiz ve en derin nefesidir.

İspanya’ya bağlı bu küçük Akdeniz adası, güzelliğini sadece altın sarısı kumsallarına değil, denizin dibinde adeta bir cennet bahçesi gibi serilen *Posidonia* çayırlarına borçlu. Ancak bu su altı ormanları sadece estetik bir değer taşıyor; aynı zamanda yeryüzüne yerleştirilmiş olan ekolojik dengenin en nadide taşıyıcılarından biri olarak görev yapıyor.

Bilimsel verilere göre, Neptün otunun sadece bir metrekaresi, Amazon yağmur ormanlarının bir hektarına

eşdeğer miktarda oksijen üretiyor.

Minicik bir su altı bitkisi, dev ağaçlardan daha fazla oksijen kaynağı olabilir mi?

Evet, olabilir. Hatta bir adım daha ileri gidelim: UNESCO’ya sunulan son raporlara göre bir hektarlık *Posidonia* alanı, 15 hektar yağmur ormanından daha fazla karbondioksit emerek iklim düzenlemesinde önemli bir vazife görüyor.

Her bir canlı, her bir ekosistem, ilahi bir düzenin parçasıdır. İşte *Posidonia*’lar da

yeryüzünde büyük bir amaca hizmet etmektedirler. İşte bu yüzden, Neptün otuna sadece bir deniz çayı değil; aynı zamanda ilahi hikmetin su altındaki tezahürü olarak bakmak gerekir.

Posidonia’nın Ekolojik Görevi

Neptün otu yaratılışı gereği sadece karbondioksit yutmakla kalmaz; aynı zamanda çevresindeki suları temizler, balıklara, denizkestanelerine ve diğer birçok canlıya yuva olur. Köklerinin oluşturduğu kalın çayır tabakası, sahilleri dalgalardan korur, erozyonu engeller. Yani bir bakıma, denizin altında kendi haline bırakılmış görünse de bu bitki adeta **denizlerin bekçisidir**.

“*Posidonia*” tabiri-i caiz ise süper bir bitkidir. Hem yaşamı destekler hem de yok oluşa karşı siper olur. Ve bu süper bitki, tam 100.000 yıldır Akdeniz’in derinliklerinde yaşamını sürdürüyor. Belki de bugün yaşayan en eski canlılardan biri...

Ama Tehlike Büyük

Ne yazık ki, Neptün otu da insanoğlunun hoyratça müdahalesinden payını almış durumda. Akdeniz’in kirli suları, artan deniz trafiği, lüks yatların bilinçsiz demirlemesi, deniz suyunun ısınması ve iklim değişikliği bu narin ekosistemi tehdit ediyor. *Nature* dergisinde yayımlanan araştırmaya göre,

1879’dan beri Akdeniz’deki *Posidonia* alanlarının yaklaşık %30’u yok olmuş durumda. Her yıl %1,5 oranında daha kaybediyoruz. Bu çevre problemine bir son vermek amacıyla Avrupa Birliği Habitatlar Direktifi, Akdeniz’de tehdit altındaki 1120 *Posidonia* çayırını koruma altına aldı.

Bir düşünün: Allah’ın yeryüzüne yerleştirdiği ve biz farkında bile olmadan oksijenini soluduğumuz bu mucizevi canlılar, bizim ellerimizle yok oluyor. Halbuki bize emanet edilen bu dünya, bize hizmet eden bu varlıklar, insanın yeryüzündeki halifelik sorumluluğunu da hatırlatıyor.

Neptün otu sadece bir bitki değil; bize yaratılışın hikmetini fısıldayan bir delildir. Su altındaki bu görünmez kahraman, varlığıyla bize adeta şöyle der: “Ben buradayım, görevimi yapıyorum. Peki ya sen?”❖

Kaynak:
<https://tr.euronews.com/green/>

Mevsimlerin İnsana Yaptığı Fenalıklar

PROF. DR. KEMAL SAYAR

COPPOLA'nın meşhur Siyam Balığı filminin bir sahnesinde, otuz yaşında olduğunu söyleyen birisine bir başkası şöyle der: "Desene, ömründen otuz tane yaz geçmiş..."

Erişdi nev-bahar, eyyâmı açıldı gül-i gülşen." Nedim usta öyle bir dize söylemiş ki içinden ilkbaharın tazeliği, ruhlara saldığı coşku adeta fıskırıyor.

Mevsimlerin insan üzerine tesiri olduğunu az çok hepimiz tahmin ederiz. Kasvetli havaların galebe çaldığı kış mevsiminde bizi de sıklıkla melal yoklar, daha içe kapanık, daha bir hüznü oluveririz. Oysa ilkbahar ve yaz öyle midir? Işıyan gökyüzü pek çoğumuzu sokaklara fırlatır, kışa nispetle daha neşeli ve coşkulu oluveririz, ılık akşamları paylaşacak dostların peşine düşeriz.

Modern ruhbilimde artık 'mevsimlerin insana yaptığı fenalıklar' tanımlanıyor. İnsanların duyu durumlarının mevsimlere bağlı olarak değişebileceği ve bu halin kişinin gündelik yaşantısını aksatması durumunda tedavi edilebileceği bildiriliyor. Kimi

insanlar kış aylarında depresyona girerken, çok daha az bir sıklıkta, kimileri de yaz aylarında çökkün bir halet-i ruhiyeye bürünüyor. Kış depresyonuna giren kişiler içinde yataktan çıkamaz olanlar da var. Ancak büyük çoğunluk, depresyonunu mesleki ve sosyal yaşantısında bir keyif azalması olarak yaşıyor. Kış aylarında depresyona giren kişilerin hemen hepsinde enerji azalması da görülüyor. Bu hastalar genelde depresyonda görülenin aksine çok fazla uyuyor ve sabahları yataktan kalkmakta zorluk çekiyorlar. Tabii bu depresif dönemde iştah da etkileniyor ve bu kişilerin iştahı artıyor. Kış depresyonundan mustarip olanlar kış aylarında daha çok karbonhidratlı besinlere yönelirken yaz aylarında sebze ve meyveleri tercih ediyorlar.

Kış depresyonu kadınları erkeklere nispetle beş kat daha fazla etkiliyor. Özellikle

İnsan bir yoksunluğa uğramazsa elindeki şeyin kıymetini unutuyor. Yıldızların sessizliğini dinlemeyenler yazın geldiğini de fark etmiyorlar. İşte o zaman, Nedim ustamızın andığımız dizesindeki coşku bize yabancı bir hal oluyor, şairin toprakla ve mevsimle birlikte kıpırdanışı kalplerimizde yankı bulmuyor.

Ocak ve Şubat aylarında çok şiddetli yaşanan depresyon, Mart ve Nisan'da günlerin uzamasıyla iyileşmeye yüz tutuyor. Bu depresyon Kuzey Amerika'da yaklaşık yüzde beş sıklıkta görülüyor. Ülkemizdeki yaygınlığı konusunda henüz sağlıklı bir veri yok.

Tedavide ışık kullanılıyor. Parlak ışığın mevsime bağlı depresyonda hayli etkili olduğu pek çok deneyle gösterilmiş durumda. Belli bir dalga boyunda ve yoğunlukta olan parlak ışığın günde iki saatten az olmamak kaydıyla hasta kişiye verilmesi halinde—ki bu, ışık kaynağına belli bir

mesafeden bakmak şeklinde gerçekleştiriliyor—kış depresyonu iyileşebiliyor. Sabah verilen ışığın daha etkili olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından bildiriliyor. Tedavide genellikle bir ya da iki hafta içinde sonuç alınıyor.

İyi de, ben bunları niye yazıyorum? Nedim'in nefis dizesinin altındaki bu kıyl u kal neden?

Bunu, Coppola'nın meşhur Siyam Balığı filmine bir göndermeyle anlatabilirim sanırım. Orada otuz yaşında olduğunu söyleyen birisine bir başkası şöyle der: "Desene, ömründen otuz tane yaz geçmiş..." Hadise burada düşümleniyor. Mevsimlerin ruhumuz üzerindeki tesirlerine dair bir tahminimiz var, ancak kendimizi onların akışına kaptırmıyoruz, olup biten şeyin, yani mevsim dönümünün hayatımızla birebir ilgisi yokmuş gibi davranıyoruz. Kışın depresyona giren bir insan yazın gelişini coşkuyla karşılıyor, çünkü onun mevsimlerin insana yaptığı fenalıklardan haberi var, yaz onun için farklı bir şey demek. Oysa çoğumuz mevsim dönümlerinin coşkusuna kapılmadan yaşıyoruz; ömrümüze yeni bir yaz geldiğinin farkında olmadan, kışın ne yapıyorsak yazın da onu yaparak, biraz daha çok gezip tozarak, denize girerek ama aynı gündelik sıkıntı ve yaşantıların peşini terk etmeden, bu yazın ömrümüze müstakil bir anlam kattığını hiç fark etmeden.

İnsan bir yoksunluğa uğramazsa elindeki şeyin kıymetini kolayca unutuyor. Yıldızların sessizliğini dinlemeyenler yazın geldiğini de fark etmiyorlar. İşte o zaman, Nedim ustamızın andığımız dizesindeki coşku bize yabancı bir hal oluyor, şairin toprakla ve mevsimle birlikte kıpırdanışı kalplerimizde yankı bulmuyor.

O halde, canlanan toprağa dikkat edelim. Işıyan ve ısınan gökyüzüne, yıldızların sessizliğine, erişen mevsimlere, gül ve gülşene dikkat edelim. Ömrümüzdeki kimbilir kaçınıcı yazı selamlayalım.❖

Yapay Zeka Çağında Öne Çıkanlar

Doğru Soruları Soranlar Başarılı Olacak

DOÇ. DR. KASIM TAKIM

İÇİNDE bulunduğumuz yapay zeka çağı, bilgiye erişim ve bilgi işleme süreçlerinde devrim niteliğinde değişiklikler getiriyor. Bugüne kadar eğitim sistemimiz ve öğrenme alışkanlıklarımız, büyük ölçüde bize sorulan sorulara doğru cevaplar vermek veya bu cevapları öğrenmek üzerine kuruluydu. Ancak yapay zeka araçlarının hızla gelişmesi ve birçok alanda bizden daha doğru ve tatmin edici yanıtlar sunabilmesi, bu paradigmayı kökten değiştiriyor. Artık bilgiye ulaşmak değil, o bilgiyi en verimli şekilde kullanmak, yenilikçi yaklaşımlar sunmak ve farklılıklar ortaya çıkarmak önem kazanıyor. İşte tam da bu noktada, “Doğru Soru Çağı” olarak adlandırabileceğimiz yeni bir döneme giriyoruz. Bu dönemde öne çıkanlar, ezberlenmiş bilgilere sahip olanlar değil, yapay zekayı doğru yönlendirerek en kritik ve farklılıkları fark etmeye yönelik soruları sorabilenler olacak.

Geçmişin Yükünden Kurtuluş: Yapay Zeka Bilgiye Ulaşımı Hızlandırıyor

Yıllarca süren eğitim hayatımız boyunca, çeşitli konularda detaylı bilgiler edinmek ve bu bilgileri gerektiğinde hatırlayıp sunmak üzerine yoğunlaştık. Sınavlar, ödevler ve mesleki hayatımızdaki birçok değerlendirme, genellikle mevcut bilgi birikimimizi ölçmek üzerinedir. Ancak yapay zeka, bu bilgiye erişim ve işleme yükümüzü büyük ölçüde hafifletiyor. Artık karmaşık soruların cevaplarını saniyeler içinde bulabilen, büyük veri setlerini analiz edebilen ve hatta özgün yaklaşımlar sunabilen yapay zeka araçları elimizin altında. Bu durumda, bizim için yepyeni bir odak noktası belirliyor: yapay

zekayı doğru kullanmak.

Yeni Yetkinlik: Yapay Zekaya Doğru Sorular Sormak - Katalizör Etkisi

Yapay zekanın sunduğu bu muazzam potansiyelden en iyi şekilde yararlanmanın anahtarı, ona doğru soruları yöneltmekten geçiyor. Tıpkı iyi bir araştırmacının doğru hipotezleri kurması gibi, yapay zeka ile etkili bir iletişim kurmak için de net, odaklanmış ve amaçlı sorular sormamız gerekiyor.

Yapay zeka, tıpkı kimyasal reaksiyonlardaki bir katalizör gibi işlev görüyor. Katalizörler, bir reaksiyonun gerçekleşme hızını artırır ancak reaksiyonun kendisinde tüketilmezler. Benzer şekilde, yapay zeka da bir insanın haftalarca uğraşarak toplayabileceği veya sentezleyebileceği bilgiyi birkaç dakika içinde sunarak bilgiye ulaşma ve işleme hızımızı inanılmaz derecede artırıyor. Kata-

lizör olmadan bazı kimyasal reaksiyonlar yüzlerce yıl sürebilirken, katalizör varlığında bu süreç saniyelerle ifade edilebilir. Yapay zekanın geleceği de bu paralellikte düşünülebilir. Bilgiye ulaşma ve işleme hızı katalizörlerin hızına yaklaştıkça, yani saniyeler hatta saniyenin daha küçük dilimlerinde sonuçlar üretebildiğinde kemale ulaşmış olacaktır.

Doğru soru sormak bir sanattır ve belirli özellikleri vardır. Bu özelliklerden bazıları şunlardır:

- **Açık ve Anlaşılır Olmak:** Sorular karmaşık ve muğlak ifadelerden kaçınmalı, net bir şekilde neyin öğrenilmek istendiğini belirtmelidir.
- **Odaklanmış Olmak:** Geniş ve genel sorular yerine, belirli bir konuya veya probleme odaklanan sorular daha verimli sonuçlar doğurur.
- **Amaçlı Olmak:** Sorunun ne için sorulduğu ve elde edilecek cevabın nasıl kullanılacağı net olmalıdır.
- **Bağlamsal Bilgi Sunmak:** Yapay zekanın soruyu doğru anlaması için gerekli bağlamsal bilgileri sunmak önemlidir.
- **Açık Uçlu Olmak (Gerektiğinde):** Farklı perspektifler elde etmek veya yenilikçi çözümler üretmek için açık uçlu sorular sorulabilir.
- **Spesifik Olmak:** “Hava nasıl?” gibi genel bir soru yerine “İstanbul’da yarın saat 14:00’te hava sıcaklığı kaç derece olacak?” gibi spesifik sorular daha kesin cevaplar verir.

Yapay Zeka Çağında Başarıya Giden Yol: Soru Sorma Becerilerini Geliştirmek ve Farklılıkları Keşfetmek

Artık başarılı olmak için sadece cevapları bilmek yeterli değil. Asıl önemli olan, doğru soruları sorarak yapay zekanın gücünden yararlanmak, yeni bilgiler keşfetmek ve

Artık başarılı olmak için sadece cevapları bilmek yeterli değil. Asıl önemli olan, doğru soruları sorarak yapay zekanın gücünden yararlanmak, yeni bilgiler keşfetmek ve karmaşık sorunlara özgün çözümler üretmektir.

karmaşık sorunlara özgün çözümler üretmektir. Bu nedenle, bireylerin ve kurumların aşağıdaki becerileri geliştirmesi hayati önem taşıyor:

- Eleştirel Düşünme: Bilgiyi analiz etme, değer-

lendirme ve sorgulama becerisi, doğru soruları formüle etmek için temel oluşturur.

- **Problem Çözme:** Karşılaşılan sorunları doğru tanımlamak ve bu sorunlara yönelik etkili sorular sormak, çözüm sürecini hızlandırır.

- **Bilgi Okuryazarlığı:** Farklı bilgi kaynaklarını tanıma, güvenilirliği değerlendirme ve bilgiyi etkili bir şekilde kullanma becerisi, doğru sorular sormak için önemlidir.

- **Yapay Zeka Okuryazarlığı:** Yapay zeka araçlarının nasıl çalıştığını anlamak ve onlarla etkili bir şekilde iletişim kurabilmek, doğru soru sorma sürecini kolaylaştırır.

- **Merak ve Öğrenme İsteği:** Sürekli öğrenmeye açık olmak ve merak duygusunu canlı tutmak, yeni ve farklılıklar içeren sorular sormanın itici gücüdür.

Sonuç: Doğru Sorularla Geleceği Şekillendirmek ve Yeni Ufuklar Açmak

Yapay zeka çağının getirdiği bu yeni dönemde, “Doğru Soru Sorma Çağı” olarak adlandırabileceğimiz bu evrede, ezbercilik ve mevcut bilgiye bağımlılık yerini sorgulamaya, eleştirel düşünmeye ve yapay zeka ile iş birliği yapmaya bırakıyor. Öne çıkanlar, sadece cevapları bilenler değil, doğru soruları sorarak yapay zekanın potansiyelini en üst düzeye çıkaran, yenilikçi yaklaşımlar sunan ve farklılıkları ortaya çıkaranlar olacaktır. Bireyler, eğitim kurumları ve iş dünyası olarak bu yeni gerçeğe adapte olmalı ve soru sorma becerilerini geliştirmeye odaklanmalıyız. Unutmayalım ki, doğru sorular geleceği şekillendirecek ve yeni ufuklar açacak olan en güçlü araçlarımızdan biridir. ❖

Hac: Büyük Kongre

ÖMER GÜNDOĞDU

HAC denince, kefen gibi beyaz ihramlara bürünmüş mahşerî kalabalık akla gelir. Kefen nefis yönüyle ölmeyi hatırlatırken ruh yönüyle dirilmeyi temsil eder. Tıpkı ölüm gibi, ihramın da sadeleşti ren, herkesi eşitleyen bir yanı var. Sosyal statü, ırk ve makam fark etmeksizin Allah, kullarını huzurunda vakfeye davet eder. Davetin bizatihi kendisi, insanın ne denli önemsendiğinin bir ölçüsüdür.

Mistik yönünün dışında hac çok büyük bir organizasyonun ve yönetimin mevsimidir. Dört milyondan fazla bir kalabalığın küçücük bir alanda barınması, doyması, sevk ve idaresi ancak lütufla izah edilebilir. Haccın gidenler, özellikle teknik elemanlar, ibadetlerinin yanında kendi aralarında proje üretirler. Ulaşımdan geri dönüşüme kadar birçok konuda fikir teatisinde bulunurlar. Ancak bunların çoğu hayata geçmez. Çünkü fikirlerine muhatap bir merci bulamazlar. Halbuki haccın kişisel ibadetlerin yanında, belki daha ziyade toplumsal kazanımları netice vermesi beklenir. Dünyanın farklı yerlerinden gelen Müslümanların tanışması ve kaynaşması, sadece ittihad-ı İslam'ı de-

ğil aynı zamanda Müslümanların, hatta tüm insanlığın problemlerini çözebilecekleri fikirleri sistematik bir şekilde geliştirmelerini netice vermelidir.

Nurettin Topçu, büyük bir İslam Kongresi olan haccın yalnızca ruhsuz bedenlerin bir seyahati değil, aksine ahlakî ve içtimaî gayesinin yanında kalbi, ebediliğe götüren mistik bir yolculuk olduğunu hatırlatır. Müminleri Allah'ın evinde toplayan bir ibadetin onları nasıl olur da bir araya getiremediğini, ittifak ve tevhitlerini nasıl temin edemediğini sorgular. (Topçu, 1998: 61) Âlem-i İslam'ın parçalanmışlığının ve bir türlü bir araya gelip ruh birliği elde edememesinin sebebinin ne siyasî ne iktisadî ne de ilmî ve fikrî olmadığı, ancak İslam'ın esasî ve Kur'an'ın özü olan ahlakın kaybedilmiş olmasından kaynaklandığını kaydeder. Kur'an harikası olan

ilahî ahlaktan bigâne bugünkü Müslümanların ancak birtakım geleneksel ritüelleri titizlikle yerine getirme endişesiyle bu kutsal yolculuğa çıktığını, dolayısıyla da türlü sefaletlerle bölünmüş ve birbirine saldıran müntesiplerinin derdine bu kutlu içtimain çare olamayacağı teşhisini yapar. (Topçu, 1998: 13)

Birinci Dünya Savaşının yenilgiyle sonuçlanmasının hangi hatanın neticesi olduğuna dair sorulan bir soruya karşılık Bediüzzaman, şahsi ibadetlerdeki eksikliklerimizi sebep olarak gösterir. Namazda eksikliğimiz sebebiyle savaş boyunca talim ve cihada mecbur kaldığımızı, zekâtta kusurumuzdan dolayı malımızı kaybettiğimizi ve oruçtaki ihmalimizden dolayı açlığa duçar kaldığımızı ifade eder. (Nursî, 2004: 143) Ancak cezanın, amelin cinsinden olduğu şeklindeki cevabında hac konusunda sükût eder. Çünkü haccın ve hikmetinin ihmali, musibeti değil kahrı getirmiştir. Cezasının keffaretü'z-zünub değil, ancak kessaretü'z-zünub olacağını, yani günahın keffareti değil çoğal-

Haccın kişisel ibadetlerin yanında, belki daha ziyade toplumsal kazanımları netice vermesi beklenir. Dünyanın farklı yerlerinden gelen Müslümanların tanışması ve kaynaşması, sadece ittihad-ı İslam'ı değil aynı zamanda Müslümanların, hatta tüm insanlığın problemlerini çözebilecekleri fikirleri sistematik bir şekilde geliştirmelerini netice vermelidir.

ması şeklinde olacağını söyler. Hac bir araya gelen Müslümanların fikir birliği ve ortak iş yapabilmelerini temin edebilecekken gösterilen ihmal düşmanlara fırsat vermiş ve koca âlem-i İslam'ı parçalamış, hatta birbirine düşman hale getirmiştir. I. Dünya Savaşı sonrasında hemen hemen tüm Müslüman devletler esir olmuş ve hilafet ortadan kalkmıştır. (Nursî, 2004: 147)

Birinci Dünya Savaşında, İngiliz sömür-gelerinden getirilen Müslüman birliklerin Osmanlıya karşı savaşması, haccın ihmaliyle birbirini tanımayan Müslümanların hatası olarak görülmelidir. Osmanlı hilafetinin ve İslam âleminin parçalanmışlığı hep haccı ihmal etmenin ve hacda Müslümanların ittihatlarını temin edememelerinin neticesidir.

Haccın şahsi bir farz ibadet olmasının yanında içtimaî, ahlakî ve siyasî (İslam Birliği gibi) neticelerinin de olması beklenmeli ve buna yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. İslam kardeşliğini temin yanında ticari ve ilmi birlikleri de temin etmesi düşünülmelidir. Mesela, büyük bir kongre gibi düşünülerek bir araya getirilecek bilim adamlarının, şahsi farz ibadetlerini yerine getirmenin yanında İslam âleminin, belki tüm insanlığın sorunlarına bilimsel çözümler getirebilecekleri düşünüldüğünde haccın hikmetinin daha iyi anlaşılacağı aşikârdır.❖

Kaynakça:

1. Bediüzzaman Said Nursî, Sünühât (Âsâr-ı Bediyye, Ter: Abdülkadir Badıllı), Elmas Neşriyat, İstanbul, 2004.
2. Nurettin Topçu, İslam ve İnsan - Mevlâna ve Tasavvuf, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998.

Tefekkürname **Telif Hakkı** MEHMET SİNAN

BİR KİTAP yazılırken başka kişilerin fikirlerinden faydalanılabilir. Bunun meşru yolu faydalanılan kaynağı ilan etmektir. Kaynak göstermek hem kanuni bir mecburiyet hem de ahlaki bir davranıştır. Faydalanılan kişi şahsen yardım etmiş ve destek olmuşsa kitabın başında, genel olarak eserlerinden faydalanılmışsa kitabın sonunda kişiyi ve eserini tanıtmak gerekir. Eğer bir cümle, olduğu gibi kitaba eklenecekse tırnak içinde ya da farklı biçimlerde yazılarak diğerlerinden ayrılmalı ve hemen önünde ya da arkasında kaynak kişi yazılmalıdır.

Sovyet Rusya'da bir sinek türü ortaya çıkarmak için çalışmalar yapıldığı, çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan genetiği bozulmuş varlıkların sinek olma özelliklerini kaybettikleri gibi şekil ve fonksiyon olarak başka bir şeye de benzemediği söylenir. Olayın doğru olup olmadığı ya da nasıl gerçekleştiği konusu tartışmalıdır. Ama olmuşsa, bilimsel gerçekler ışığında sonucun aşağı yukarıda belirtilen şekilde olacağı bellidir. Biz yine de bu deneyi proje seviyesinde tasarlayıp hayalen tekrarlayarak uygulanabilirliğini

tartışalım:

Deneyin amacı: Allah'tan başka bir yaratıcı tarafından yapılmış bir varlık ortaya koymaktır. Bu yaratıcı, maddenin kendisi, tabii olduğu kanunlar, maddenin rastgele hareketleri, bilim, bilim adamı, yani Allah'tan başka herhangi bir şey olabilir.

Deneyin kısıtlayıcısı: Yaratıcı güç ve bilgi iddiası nedeniyle başkasına ait telif, kullanma ve patent hakkı olan herhangi bir şey sahibinden izin alınmadan ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

Bilim adamları ne yaratacaklarını konuşurlar ve sonunda bir sinek yaratmaya karar verirler. Bu konuda önce bir literatür araştırması yapılır ve sonuç olarak sineğin daha önce yaratılmış olduğu ortaya çıkar. Sinek kavramı tüm tanımları ve sınıflandırmaları ile birlikte telif koruması altındadır. Yapılacak eserde herhangi bir türe ait tasarım özellikleri kullanılamayacağı gibi, o şey sinek olarak da isimlendirilemez. Aksi takdirde yoktan var etmek söz konusu olamaz ve yaratıcılık sıfatı telif sahibine verilir. Üste-

lik sadece fikir hakkı olarak değil ürün olarak da tüm sinek türleri patentlidir. Sineğin şekli, tasarımı, uzuvlarından ya da organlarından herhangi biri izinsiz kullanılamaz. Ayrıca bu yeni ürünün tüm sineklerin faaliyetleri ve kainat sistemi içerisindeki fonksiyonları dışında bir iş görmesi gerekir. Yoksa yeni ürün ya da faydalı model değil, ancak merdiven altı üretimi kötü bir taklit olabilir.

Bilim adamları sineğin genetiği üzerinde değişiklik yapmaya karar verebilir ama ortaya çıkacak şeyi kendilerinin yaptığını iddia edemezler; ancak sebep olduklarını söyleyebilirler. Dört harfli bir alfabeyle yazılmış üç milyardan fazla karakterden oluşan bir kod üzerinde işlem yapmak, orijinal bir çalışma değil, mevcut bir eserin birkaç kelimesini değiştirerek kendi ismiyle yayınlamak olacaktır ve böyle bir şeye hiçbir eser sahibi müsaade etmez.

Bu deneyde telif ve patent haklarından başka hukuki durumlar da söz konusudur. Deneyin yapılacağı ortam kainatın dışında olmadığından içerisindeki her şeyle birlikte başkasının mülküdür. Atomlar, elementler, amino asitler, proteinler, aletler gibi ihtiyaç duyulacak her şey, hatta bilim adamlarının kendileri de bu mülkiyet hakkının kapsamındadır. Ayrıca üretilecek sineğin kullanacağı hava, besleneceği gıda, tabii olacağı yer çekimi, ihtiyacı olan gündüz ve gece, güneşin hareketi, dünyanın dönmesi ve benzeri her şey Allah'ın sahipliğinde ve hükümlerinde olacaktır.

Bilim adamları kainatla tam uyumlu, mükemmel bir sinek yapabilseler ve o sinek akıl sahibi olup konuşabilse; kendisinin kime ait olduğunu söyleyecektir? Elbette onu yapanlar, içerisinde Allah'a ait olmayan bir şey koyamayacakları gibi, eser sahibi olarak O'nun isminden başka bir isim yazamayacaklardır.❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

KİMİ HAYIRLA ANMALI?

Yahya Kemâl, birisinin Paris'te öldüğünü okuyunca, onu hiç sevmediğini ifade eder. Çevresindekiler: "Aman beyefendi, dinimizde 'ölüleri hayırla yâd ediniz' diye bir kural vardır, dediklerinde, Yahya Kemâl, biraz da hiddetlenerek şöyle der:

"Dinimizdeki 'euzkürü mevtaküm bilhayr', sözünün doğru tercümesi, 'ölüleri' değil 'ölülerinizi hayırla yâd ediniz'dir. Bundan maksat, ananızı, babanızı, akrabalarınızı, sevdiğinizizi ve saydıklarınızı hayırla yâd etmektir. Yoksa ölen insan, bir katil ise, bir namussuz ise, ben onu niçin hayırla yâd edeyim?"

ÇOCUĞUNUZ NE OLSUN?

Eski ABD başkanlarından J. Garfield, bir üniversitede rektörken, çocuğunu üniversiteye yazdırmak isteyen bir anne şöyle demiş:

"Rektör Bey, dersleri biraz basitleştiremez misiniz? Benim çocuğum derslerin hepsini takip edemez. O, bir an önce üniversiteyi bitirmek istiyor." Rektör Garfield'in cevabı şu olmuş:

"Evet, hanımefendi bu mümkün. Yalnız, önce çocuğunuzun ne olmasını istediğinizi öğrenebilir miyim? Bildiğiniz gibi, Allah, bir meşe ağacını yüz senede yetiştirirken, bir kabak için iki ay yeterli oluyor."

CENNET KAZANDIRAN ŞEY

Bir İslam âlimine hanımının kendisine uymadığını "Niye tutuyorsun onu, boşa." dediler. Âlim onlara şaşıracakları bir cevap verdi:

"Bırakırsam ikimiz de kaybederiz. Çünkü o benim gibi sabırlısını bulamaz. Ben de sabrım sebebiyle kazandığım sevabı bulamam." Dedi ilave etti: "Siz aile içinde hanımla bey arasındaki sabrın, taraflara cennet kazandırdığını bilmiyor musunuz yoksa?"❖

Sağlıkta Yapay Zeka: Teşhisten Tedaviye

SEZER FİLİZ

YAPAY zeka (YZ), artık tıbbın geleceği değil; bugünü. Hastalıkların daha doğru teşhisinden kişiselleştirilmiş tedavi planlarının geliştirilmesine kadar, YZ sağlık sistemlerinin bir parçası olma yolunda ilerliyor. Tıbbi daha hassas, daha önleyici ve daha erişilebilir hale getirerek hastalıkların teşhis, tedavi ve izlenme biçimlerini temelden değiştiriyor. Veriye dayalı tıbbın ön plana çıkması ve sağlık alanındaki inovatif değişimler sağlıkta bütüncül bir yaklaşımın oluşmasına zemin hazırlıyor. Dünya genelinde 2023 yılında 7 milyar USD olarak gerçekleşen sağlıkta yapay zeka pazarının 2035 yılında 120 milyar USD'ye ulaşacağı tahmin ediliyor. Amazon, IBM ve Microsoft gibi dev firmalar sağlıkta YZ yatırımlarına ciddi kaynak aktarıyor.

Sağlıkta Yapay Zeka Nedir?

Sağlık alanında YZ sistemleri, laboratuvar testleri, görüntüler veya hasta geçmişleri gibi karmaşık tıbbi verileri analiz ederek tahminlerde bulunabilir, klinik kararları destekleyebilir veya tekrar eden görevleri otomatikleştirebilir.

YZ'nin gücü, devasa miktarda bilgiyi hızla işleyebilmesi ve doktorların gözden kaçırabileceği kalıpları tespit edebilmesidir. Örneğin, bir radyolog bir gö-

Yakın zamana kadar (YZ) vaatlerinden konuşulurken; bugün, somut bir gerçek haline geldi.

aracı saniyeler içinde binlerce görüntüyü inceleyebilir ve muhtemel sorunları işaretleyebilir.

Erken Teşhis ve Tanı

YZ'nin tıpta en etkileyici kullanım alanlarından biri erken teşhis ve tanıdır. YZ destekli araçlar artık röntgen, MR ve BT (bilgisayarlı tomografi) taramalarını son derece hassas bir şekilde analiz edebiliyor. Milyonlarca tıbbi görüntüyle eğitilen algoritmalar, kanser, zıtürre veya kırıkların tespitinde kullanılabilir.

Patoloji alanında ise YZ, doku örneklerini inceleyerek kanserli hücreleri belirleyebiliyor. YZ şüpheli bölgeleri vurgulayarak patoloji uzmanının dikkatini o noktalara yönlendirebiliyor. Devlet ve vakıf üniversite hastaneleri farklı alanlarda pilot projeler geliştirmeye devam ediyor.

Kişiselleştirilmiş Tedavi

Sağlıkta YZ uygulaması, hastanın genetik verileri, yaşam tarzı ve tıbbi geçmişini analiz ederek en uygun tedavi protokolünün belirlenmesine yardımcı olarak kişiselleştirilmiş tedavi imkanı sağlar. Bu şekilde aslında Hipokrat'ın "Hastalık yoktur, hasta vardır" yaklaşımı hayata geçirilmiş olur. Burada üzerinde durulan nokta, hastanın sadece fiziksel bir bozukluk olarak değil onun aynı zamanda bir insan ol-

duğunun, değerlerinin, beklentilerinin, kaygılarının ve duygularının olduğunun da unutulmaması gerektiğidir.

Sanal Asistanlar ve Uzaktan İzleme

YZ destekli sanal sağlık asistanları, hem kliniklerde hem de evlerde giderek yaygınlaşıyor. Bu asistanlar, hastalara ilaç alma hatırlatmaları yapabiliyor, basit sağlık sorularına cevap verebiliyor ya da belirtileri izleyip gerektiğinde sağlık personeline uyarı gönderebiliyor.

Diyabet ya da kalp yetmezliği gibi kronik hastalıklara sahip hastalar için, giyilebilir cihazlar sürekli olarak kan şekeri düzeyi veya kalp atış hızı gibi sağlık verilerini topluyor. Bu veriler YZ tarafından analiz edilerek anlık izleme sağlanıyor ve sorunlar büyümeden müdahale edilebiliyor.

Randevu bilgilerinin telefon, eposta veya SMS ile hatırlatılması, tahlil ve radyoloji sonuçlarının bilgilendirilmesi hali hazırda yaygın olarak kullanılan uygulamalar.

İlaç Geliştirmeyi Hızlandırmak

Yeni bir ilacın geliştirilmesi uzun yıllara ve ciddi maddi kaynaklara ihtiyaç duyar. YZ, ilaç geliştirme aşamasında hedefleri belirleyip ürün tasarımını optimize ederek bu süreci önemli ölçüde hızlandırıyor. Moleküllerin birbirleriyle nasıl etkileşeceğini simüle ederek ya da belirli bileşiklerin etkinliğini tahmin ederek, YZ umut verici ilaç adaylarını çok daha hızlı belirleyebiliyor.

Etik ve Pratik Zorluklar

YZ'nin sağlık hizmetlerine entegrasyonu-

Yapay zeka doktorların yerini almıyor; onları güçlendiriyor. Sağlık hizmetlerini hastalığa müdahaleden önleyici sağlık hizmetine, genelden kişisele dönüştürüyor.

nun birçok zorluğu da bulunmaktadır. Başarılı bir dijital dönüşüm için güven oluşturmak, klinik uygulamalardaki erişim sorunlarını aşmak ve yüksek kaliteli sağlık verilerine ulaşmak gereklidir. Ayrıca

kamu hastanelerinde sürdürülebilir finansmanın sağlanması ve YZ'nin klinik iş akışlarına entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Her ne kadar YZ büyük bir potansiyel taşısa da sağlık gibi hayati bir alanda bazı etik ve pratik sorunları beraberinde getiriyor. En başta gelen endişelerden biri, veri gizliliğidir. Sağlık verilerinin korunması, YZ sistemlerinin eğitilmesinde kullanılan verilerin anonimleştirilmesi ve kötüye kullanımın önlenmesi büyük önem taşır.

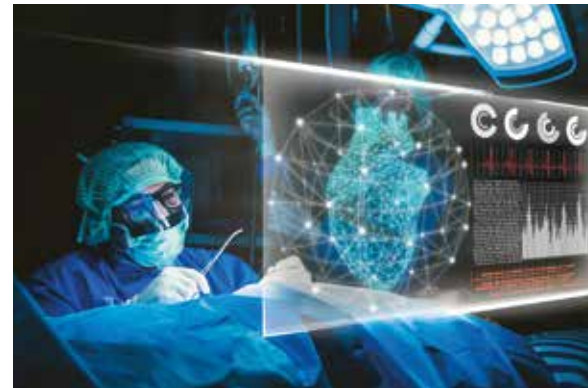
Bir diğer önemli konu, sorumluluk meselesidir. Yapay zeka destekli bir sistemin hatalı teşhis koyması durumunda bu hatadan kim sorumlu olacaktır? Hekim mi, sistem geliştirici mi yoksa kurum mu?

Sonuç

Yakın zamana kadar (YZ) vaatlerinden konuşulurken; bugün, somut bir gerçek haline geldi. Sağlık hizmetlerindeki zorluklar ve karmaşıklıklara çözüm aranırken, YZ sadece bir araç olarak değil, sağlık hizmetleri sunumunu yeniden şekillendiren dönüştürücü bir güç olarak ortaya çıkıyor.

Yapay zeka doktorların yerini almıyor; onları güçlendiriyor. Sağlık hizmetlerini hastalığa müdahaleden önleyici sağlık hizmetine, genelden kişisele dönüştürüyor. Veri ve işlem gücünden faydalanarak hastalıkların daha erken tespit edilmesine, daha etkili tedavi edilebilmesine ve hastaların daha akıllı biçimde izlenmesine zemin hazırlıyor.

Hastalar için bu, daha hızlı teşhisler, daha iyi sonuçlar ve daha duyarlı bir bakım anlamına geliyor. Doktorlar ve araştırmacılar içinse daha fazla araç, daha fazla içgörü ve daha fazla zaman demek.❖

Ey Kutlu Yolcular..

SELİM GÜNDÜZALP

NE MUTLU size ey kutlu yolcular. Çektiğiniz hasret bitecek. Tekbir sesleriyle uğurlanırken, dualarla arkanızdan eller sallanıp, ıplık gözyaşları akıtılırken, ruhumuzu da beraber gönderiyoruz sizinle.

Güzel başlayan, güzel biter. Bu yolculuk da güzel başladı. İnşallah öyle de gider. Pek çok faydasız ve lüzumsuz yükün ağırlığından kurtulacaksınız. Dilleriniz sadece ve sadece bir cümlenin terennümünden zevk alacak: “Lebbeyk, Allahümme lebbeyk. Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk. İnnel hamde, vennî’mete, leke velmülk lâ şerike lek.”

Kalpten gelen bir aşkla söyleyeceğiniz bu cümleler, seyahatiniz gibi niyetinizi ve ibadetinizi de anlamlı kılacak. Ruhumuz özlediğiniz cennetine, özgürlüğüne kavuşacak. Her anınız, her davranışınız bir zafer işareti olacak. Her adımınız, cennetin bağ ve bahçelerinde güvenle atılmış bir adım olacak.

Güneşli bir günde, göz yaşlarınız inci taneleri gibi o mübarek topraklara düşecek. Ve sonra, bu topraklara yağmurun niye çok fazla yağmadığını daha iyi anlayacaksınız. Gözyaşlarının yağmur gibi aktığı, rahmetin tecellisi olduğu bir beldede, yağmur bile gözyaşlarına hürmeten geri duruyorsa, ne denilebilir ki? Değerlidir müminlerin gözyaş-

ları, cehennemin ateşini bile söndürecek kadar anlamlıdır.

Gözlerinize, dilinize, elinize ve sözlerinize dikkat edin bu mekânlarda. Korunmaya çalışın ki, korunasınız. Buraya kusur bulmaya değil, ayıp aramaya değil, Allah’ın rızasını aramaya, bulmaya geldik. Boş sözlerle, ve boş konuşmalara kulak vermeyeceğiz. Gıybet etmeyeceğiz, dinlemeyeceğiz. Biz Allah’ın misafiriyiz... Erken ya da geç gitmişiz, şimden sonra itiraz yok, teslimiyet var.

Ey sevgili yolcular. Haccın bir de Allah’a karşı verilmiş bir sözü vardır. Kendi aralarında Müslümanların bir kardeşlik anlaşması vardır. Bunu düşününce, haccın farz kılınmasındaki hikmet de anlaşılabilir oluyor. Hac, her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden tüm Müslümanların bir araya gelip, tanıştıkları, paylaştıkları bir kongredir aslında. Gönül ve fikir alışverişi, burada en üst düzeydedir ve öyle olmalıdır...

Haccımızı, umremizi, sadakamızı, kurbanımızı, şehadetimizi tüm zamanlarda bu duaları etmişlerle beraber, bu aziz yolcuları uğurlamışlarla beraber ve onların gönderdikleri, dua ve selâmlarıyla beraber kabul et Allah’ım. Gidemeyenlerin en kısa zamanda gitmesi için, her türlü maddî manevî imkân lütfeyle. Âmin. Sana, sonsuz hamdüsena olsun Rabbimiz.❖

Birleşmenin Bereketi

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

KESRET, çokluk demektir; vahdet, birlik; tevhid ise birleştirme, bir araya getirme, birlikte düşünme anlamındadır.

“Binlerce taş” sözü, ‘kesret’ yani çokluğu ifade eder. Bunların tevhid edilmesi, bir araya getirilmesiyle bir cami inşa edildiğinde kesretten vahdete geçilmiştir. Artık o cami, ‘binlerce taş’ değil, ‘bir bina’dır.’

Kelime-i tevhidde, Allah’ın bütün isimleri ve sıfatları birlikte düşünülür. Yani, “*İlâ ilâhe illallah*” denildiğinde, “*Allah’tan başka hak Mabud yoktur*” mânâsı yanında, “*O’ndan başka Hâlik, Mâlik, Rezzak, Şafi.. yoktur*” mânâları da hatıra gelir. ‘Allah’ lafzı, bütün ilâhî isimleri ifade ettiği için, kelime-i tevhidde bütün esma tecellileri toplanır ve bu isimlerin tek sahibi olan Allah’tan bilinir.

Hayat tevhidin bir cilvesidir. Yani, bu muhteşem kâinatın sayılamayacak kadar çok yapı taşları vardır. Ama sonunda bu âlem, hayat meyvesi verecek bir ağaç olarak yaratılmıştır. **Hayatı düşünen insan, bu harika eser ancak bu kâinatın Hâlik’ına mahsustur, hayatı ancak Allah yaratabilir hükmüne varır.** Kesret âlemi olan bu kâinat, şecere-i hilkat denilen bir tek ağaç olarak düşünüldüğünde ‘kesretten vahdete’ gidilmiş olur. Bu ağacın tamamı hayata hizmet ettiği cihetle de hayat, ‘bir cilve-i tevhid’ taşımaktadır.

...

Öte yandan, “*Hayat dahi, pek çok sıfattan yapılmış bir hakikattir*” (Sözler) cümlesinde, hayatın çok harika bir yönüne işaret edilmiştir.

Kâinat hayata hizmet etmekle vahdete erdiği gibi, bu kâinatın en son ve en mükemmel meyvesi olan insanda da bu gerçek bir başka şekilde kendini gösterir: İnsan, bütün organları, hücreleri ve atomlarıyla bir ‘kesret âlemi’ iken, bunların tamamının hayatın etrafında toplanması ve bir tek ruha hizmet etmesiyle, bu kesret âlemi ‘vahdete’ ermiş ve ‘insan’ olarak adlandırmıştır.❖

Bu Zamanda Aile Kurmak ve İdeal Eşi Bulmak

FEYZULLAH AKDAĞ

2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesi, evlilik oranlarındaki düşüş ve nüfus krizi karşısında atılmış önemli bir adımdır. Ancak gençlerin evlilikten uzaklaşmasının ardındaki psikolojik, ekonomik ve kültürel nedenleri derinlemesine analiz etmek gerekiyor.

Bu yılın “Aile Yılı” olarak ilan edilmesinin ardından devlet tarafından evlenmek isteyenlere bir dizi yardım ve teşvikler açıklandı. Bununla beraber merkezinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın olduğu birçok etkinlik yıl boyu birçok kurum ve kuruluşla ortaklaşa gerçekleştirilmekte. Tüm bu çalışmaların ortak mesajı ise “aile kurmak, aileyi korumak.” Evet, aile kurumu, evlilik oranları ve nüfus artış hızları ciddi manada alarm veriyor artık. Gençlerimiz evlenmek istemiyor ya da evlenmek istese de bir dizi sebepler yüzünden evlenemiyor; ilerleyen süreçte de çocuk sahibi olma konusunda çok da istekli davranmıyorlar.

Bir aile danışmanı olarak sahadaki çalışmalarım ve gözlemlerim neticesinde birçok faktörün evlenmemek, evlenememek ve de az sayıda çocuk sahibi olmak konusunda etkili olduğunu görmekteyim. Evet, mesele ifade edildiği kadar ciddi ve böyle devam ederse cihan devletinin bakiyesi olan bu topraklar ve cihangirlerin torunu olan bu milleti büyük bir tehlike beklemekte. Nitekim TÜİK araştırmasının sonuçlarında Türkiye’de evlenme ve doğurganlık oranları bu hızla düşmeye devam ettiği takdirde Türkiye nüfusunun 2100’de 55 milyonun altına düşmesi bekleniyor.

Demek ki şu zamanda aile kurma meselesini toplumsal manada bir sorun olarak ele alırken, aynı zamanda en az savunma sanayiindeki yerli ve milli gelişmeler kadar önemli bir meseleden bahsedildiğini, yani beka meselesinden bahsedildiğini unutmamak lazım.

GENÇLER NEDEN EVLEN(E)MİYOR?

Bekâr gençlerle yaptığım birçok görüşmede “evlenilebilecek kız/erkek” sayısının çok az olduğuna ve hatta artık kalmadığına inanan nice gencin olduğunu gördüm. Bu inancın pekişmesinde kişisel tecrübeler, yakın çevrenin telkinleri ve özellikle de medyanın büyük etkisi var.

Evet, geleneksel medya ve sosyal medya, aile kurumunu bitirmeye ant içmiş bilinçli, kasıtlı ve sürekli algılarla evlilik kurumunun ne denli sözüm ona “sorunlu” olduğunu gösterip, gençlere günü birlik ilişkilerle, gayri meşru zevklerle günlük yaşamalarını salık veriyor. Bu durum namus, şeref, mahremiyet gibi evliliğin olmazsa olmaz kavramlarını tarumar ediyor.

Sonuç olarak ortaya evlenmekten çekinen, doğru kişiyi bulamamaktan korkan, aile kurmayı tüm özgürlüklerin sonu gibi algılamaya başlayan genç yürekler çıkıyor.

Evlilik meselesi sosyolojik, psikolojik, biyolojik, manevi ve ekonomik yönü olan kompleks bir meseledir. Yani psikolojik açıdan evliliğe hazır bir gencin yeterli ekonomik durumu yoksa evlilik gerçekleşmiyor; ya da son derece zengin olan gençler bu sefer psikolojik, sosyolojik ya da manevi zayıflıktan dolayı evlenmekten kaçınabiliyor. **Yani doğru bir evlilik politikası asgari düzeyde de olsa sosyolojik, psikolojik, manevi ve ekonomik desteklemeleri içermek zorundadır.**

“Gençler neden evlenmiyor?” sorusunun cevabı ağırlıklı olarak psikolojik ve manevi argümanlar içerirken; “Gençler neden evlen(e)miyor?” sorusunun ise daha çok sosyolojik ve ekonomik argümanlarla cevaplanabileceği kanaatindeyim.

BU KIZ/ERKEK EVLENMEYE UYGUN MU?

Bana sıkça sorulan soruyu burada aktarmak istiyorum: “Hocam, evlenilmeyecek kız ya da erkek var mıdır?” bu soruya cevabım maalesef “evet” oluyor.

“Bunu nasıl anlarız?” Zaten böyle insanlar evlenmeden önceki süreçlerde kendi-

SOSYAL MEDYANIN EVLİLİĞE ETKİLERİ:

- **Kıyaslama tuzağı:** Sosyal medyadaki “ideal” ilişki gösterimleri ve gerçekçi olmayan “mükemmel ilişki” temsilleriyle evlilik beklentilerini yükseltiyor, mutsuzluğa yol açıyor.

- **Güven sorunları:** Eşlerin aşırı sosyal medya etkileşimleri, kıskançlığı tetikliyor, güven sorunlarına ve boşanmaya yol açabiliyor.

- **Alternatiflerin bol olması:** Dating app’ler ve sosyal ağlar, “sonsuz seçenek” illüzyonu üretip bağlılığı zayıflatıyor.

lerini net bir şekilde ortaya koyarlar. Sosyal medyayı kullanma biçimi, sosyal medyadaki akımlara karşı tavır, şatafat ve gösterişe hevesi, tevazudan uzak oluşu, samimiyetten uzak ibadetleri, mahremiyete karşı lakaytlıkları ve olgunlaşmamış zihinleriyle kendilerini apaçık belli ederler. Bu tür insanlarla yapılacak evliliklerde mahremiyet olmayacağı için dedikodu, fesatlık da üst düzeyde olacaktır. Bu da kıyaslamaları, şükürsüzlüğü, kanaatsizliği beraberinde getireceği için o evde düzen ve huzur olmayacaktır. Hal böyleyken sırf âşık olunduğu için böyle bir kız ya da erkekle evlenmek, sonu belli olan hazin bir süreçtir. Bir de masum evlatlar da işin içine girerse çok daha ağır bir dram çıkar ortaya.

Muhatabınızın evlenilecek bir insan olup olmadığıyla ilgili net bir fikre sahip olmak istiyorsanız yukarıda bahsettiğimiz psikolojik ve sosyolojik sebepler hakkında neler düşündüğünü ve daha da önemlisi bu sebepler ile ilgili davranış düzeyinde nasıl bir performans sergilediğine çok dikkat edin!

EVLİLİĞİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE ÇÖZÜMLERİ

Evliliğin önünde bazı engeller var ve bu engelleri gidermeye yönelik adımlar evliliklerin artmasına ve devamına da yardımcı edecektir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

“Evlenmemeyi” tercih etmenin başlıca psikolojik argümanlarına baktığımızda: Sosyal medyanın da büyük etkisiyle evlenmenin ve çocuk sahibi olmanın kişisel özgürlüğü bitireceği inancı, bencil bireycilik, hazcı bir hayat anlayışı, sorumluluktan kaçmak, baba evinin verdiği konfor gibi nedenler karşımıza çıkıyor.

Manevi argümanlara baktığımızda ise; cinsellik ihtiyacının evlilik dışı ilişkilerle tatmininin kolaylaşması, erkeklerin feminen, kadınların maskülen davranması, dinî inançların zayıflamasına paralel olarak anlık zevklerin tatmininin öncelenmesi, dindarlığa atfedilen olumsuz imajın güçlenmesine bağlı olarak dinin emirlerine lâkayt kalınması, dini belirli alanlara hapsedip dinden arındırılmış alanların oluşturulması gibi engeller karşımıza çıkıyor.

Ekonomik sebepler: “Evlenememek” bazen de tercih değil maalesef sosyolojik ve ekonomik şartların bir dayatması olarak karşımıza çıkıyor. Evlenmeyi isteyen gençlerin karşısına ekonomik şartlardan kaynaklı olarak genellikle şu sıkıntılar çıkıyor: Uzun süren eğitim hayatı, iş bulmanın zorluğu, işi varsa elde edilen gelirle evlenmenin imkânsızlığı, yüksek enflasyonun ev geçindirmeyi zorlaştırması, borç alınabilecek kurumların olmaması, yüksek kiralar, devlet desteklerinin yetersiz kalması gibi nedenler gündeme geliyor.

Sosyolojik sebeplere gelince de: Başta toplumsal çözülmeye kaynaklı ahlaksızlığın artması, sosyal medyanın tetiklediği “bende de olsun” taklitçiliğiyle alıp başını giden evlilik teklifi, söz, nişan, gelinlik, tören, seremoni, after parti gibi organizasyon masrafları, özellikle kız tarafının erkek tarafından istediği yüksek gramajlı altın ve yine gösteriş uğruna en pahalı ürünlerle donatılan ev istekleri; **gençlerin söz ve nişanlılık döneminde birbirlerini tanımaya çalışmak**

yerine tozpembe bir tablo çizip törenlerin organizasyonlarıyla ilgilenilmesi; aile büyüklerinin ahlaki davranmayıp gençlerin işlerini kolaylaştırmak yerine başlık parası, süt parası gibi iğrenç taleplerde bulunması gibi sebepler görülmektedir.

Bu maddelere ek olarak, evlilik öncesi danışmanlık programları, düğün masraflarını azaltacak projeler vb konularda atılacak adımlar da evlilik konusunda teşvik edici ve somut faydalar sağlayabilir.

GELELİM, “AŞK VARSA EVLİLİK DE GÜZEL OLUR” KONUSUNA

Sağlıklı evliliğin temellerinde sanıldığı kadar aksine aşk yoktur. Aşk, pastadaki çilektir lakin kurucu bir temel değildir. Sağlıklı evliliğin temellerinde **sırasıyla akıl, tevazu, kanaat, olgunluk, sadelik, saygı ve sevgi vardır.** Temele tutkulu bir aşk yerleştirirseniz bu saydığımız özellikler yoksa, “evlenince düzeler” saflığıyla yanlışla düşünmüş olur. Bundan dolayı örneğin sevgi aşamasında olduğunuz biri için geç olmadan çerçevesini çizdiğimiz bakış açısıyla bakmanızı tavsiye ederim. Bununla beraber aynı çerçeve ile kendinizi de değerlendirerek geçer not alıp alamayacağınızı düşünün ve nefsinizi hesaba çekmeyi unutmayın. Bu hesapta kendiniz hakkında yakın çevrenizden de fikir alabilirsiniz.

Evlilik büyük oranda somutluk gerektirdiği için önce soyut olan aşk değil; somut olan akli gerçekler gelir. Muhatabın evliliği kaldırabilecek olgunluğa sahip olup olmadığı; ailenin geçinme, barınma, beslenme meselesi; kültürel uyum ve gelecek tasavvuru gibi hayati konularda muhatabın objektif olarak ortaya koyduğu somut araçların ne olduğu gibi birçok önemli mesele akıl vasıtasıyla bilinebilecek konulardır. Ancak aşk gözlüğü takılarak bakıldığı takdirde imkânsız olan her şey mümkün gibi görünür;

EVLENİLECEK BİR KİŞİDE OLMASI GEREKEN BAZI ÖZELLİKLER:

Psikolojik Olgunluk:

- Sorumluluk almaktan kaçmama, çatışma çözme becerisi.
- “Ben” değil, “biz” diyebilen bir olgunluk.

Manevi Denge:

- Dini ve ahlaki değerlere bağlılık, mahremiyet sınırlarına riayet.

Ekonomik Farkındalık:

- Gösteriştenden uzak, bütçe yönetimi bilinci.

Kültürel Uyum:

- Aile yapısı, para yönetimi, çocuk yetiştirme gibi temel konularda ortak vizyon.

- Gelenek-çağın ihtiyaçlarında denge kurabilme esnekliği.

İletişim Becerisi:

- Duyularını açıkça ifade edebilme ve aktif dinleme.

- Eleştiriyi yapıcı şekilde dile getirebilme.

Vefa ve Minnettarlık:

- Yakın çevresine ve ailesine karşı sorumluluk bilinci.
- Yapılan iyilikleri unutmama, karşılık verebilme.

Rollerin Farkında Olmak:

- Kadın-erkek rollerinin doğal yansımalarını kabul etme (örneğin; erkeğin cesareti, kadının güven verici tavrı).

- Ancak esnek olup, ihtiyaç halinde rollerin üstlenilmesinde sakınca görmeme.

- **Mizah Anlayışı:** Zor zamanlarda gülmüşetebilme yeteneği.

- **Sabır:** Evliliği bir “maraton/süreç” olarak görüp, ani tükenmişlikten kaçınma.

- **En önemli:** “Evlenilecek kişi” arayışında olanlar, önce kendilerini bu kriterlerle değerlendirmeli. Zira sağlıklı bir yuva, iki olgun insanın buluşmasıyla kurulur.

ama bu büyük bir yanılgıdır. **Aşk her şeyi mümkün kılmaz; akla rağmen aşk ile hareket edilmez. Eğer edilirse, büyük bir riske girilmiş demektir.**

Burada iki karşı cinsiyetin birbirine gönül olarak meykinden yani sevgiden bahsetmiyorum. Zira **sevgi akli baştan alacak kadar güçlü bir duygu değildir.** Oysa aşk, aklın geçici bir süreliğine iptal edilmesidir. Âşık olmadan, sevgi ve akılla evlilik sürecine girmek istiyorsanız—artık sıra evlilik kararında ise—tanıştığınız her karşı cinsiyetteki insanın potansiyel eş adayınız olduğu gerçeğinden hareket ederek iletişiminizi ona göre ayarlamanızı tavsiye ederim. Bu sayede henüz aşk ortada yokken akli kriterlerinize uygun olup olmadığını çok daha rahat bir biçimde değerlendirebilirsiniz. Bu noktada kadın-erkek münasebetlerinde

dinimizin emrettiği mahremiyet sınırlarına riayet edilmesi çok önemlidir.

MAHREMİYET SINIRLARI HAYAT KURTARIR

Dinimizin emrettiği mahremiyet sınırlarına riayet edildiği takdirde ilerleyen süreçte boşanma gündeme gelse bile bu sefer sağlıklı bir boşanma süreci yürütülebilir. Bir âlime eşini şikâyet etmişler “o benim eşimdir sizi ilgilendirmez” demiş. Sonrasında boşanmışlar, eski eşini yine şikâyet etmişler “biz boşandık beni ilgilendirmez” demiş. Bu örnekte olduğu gibi mahremiyet sınırları akli dengelelerin de sınırlarını korumaktadır.

Eşyle olan mahrem ilişkisine başkalarını müdahil eden insanlar boşanma sürecinde dolduruşa gelmeye, ani kararlar almaya ve tamamen duygusal davranmaya yeltenebilirler. Bu da maalesef sıklıkla şahit olduğumuz

muz boşanma sürecindeki çiftler arasındaki şiddete davetiye çıkarmaktadır. Oysa aklı sınırlarını koruyan bireyler evlenmek kadar boşanmanın da meşru bir mesele olduğunu bilir ve kabul ederler.

KADIN VE ERKEĞİN ROLLERİ KARIŞMAMALI

Kadın erkek ilişkilerinde erkeğin cesaret, kadının ise güven timsali olması önemli bir diğer özelliktir. Elbette bu özellikler her iki cinsiyette de olmalıdır lakin evlilikte erkek, kadından daha cesur; kadın, erkekten daha güven verici olursa rollerin dağılımı daha sağlıklı olacağından aile içerisindeki huzurun tesisi daha kolay olacaktır.

Evliliğin temelleri akıl, tevazu, kanaat, olgunluk, sadelik, saygı ve sevgi ise temel üzerine inşa edilecek aile yuvasının direkleri de minnet ve vefadır.

Kadın ve erkeğin birbirleri için yaptıkları fedakârlıklar, iyilikler, sorumluluklarını yerine getirirken gösterdikleri nezaket, değerli hissettirmeler gibi son derece kritik konular ilişkide işler yolunda giderken huzuru artırırken, sıkıntılı zamanlar olduğunda ise “reset” tuşu işlevi görür. Eşlerin veya eş adaylarının birbirlerine karşı minnet ve vefa hissetmesi bu açıdan çok ama çok önemlidir.

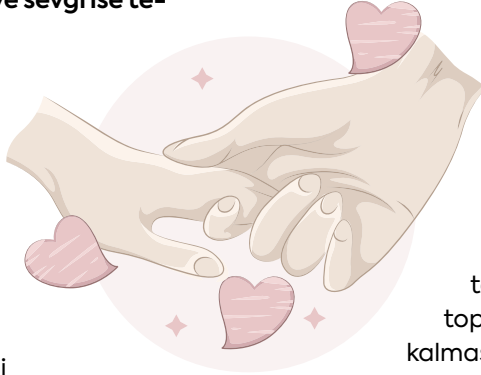
Yeni başlayan bir ilişkide henüz evlilik yokken, eş adayında minnet ve vefa duygularının olup olmadığını ise, eş adayının Rabbine, ailesine ve yakın çevresine karşı duyduğu minnet ve vefa düzeyinden anlayabiliriz. Onlara karşı hiçbir minnet ve vefa hissetmiyorsa bu sizin için bir işaret olabilir dikkatli olmanızı tavsiye ederim.

ZARAR İHTİMALİ VAR DİYE GÜZELLİKLERDEN VAZGEÇMEMELİ

Elbette tüm bu süreçlere dikkat edildiği halde ilerleyen süreçlerde boşanma yine gündeme gelebilir zira insanlar olarak imtihan dünyasında yaşamaktayız. İnsan zamandan ve şartlardan etkilenen bir varlıktır. Bunu da akıldan çıkarmamak gerekmektedir. Ama bu ihtimal var diye de aile olmanın nice güzelliklerden yüz çevirip kaçmak, pire için yorgan yakmaktan fark-sız olacaktır.

Yukarıda bahsettiğim sebep, tespit ve tavsiyelerle “bu zamanda aile kurmak” konusunda aklında soru işareti olan gençlere bir yol haritası; evlenmiş çiftlere de yuvalarında huzuru yakalamak için tavsiyeler vermeyi amaçladık. Rab-bimizden dileğimiz, bu yazımızın ümmete faydalı olması ve devletimizin aile konusundaki müspet politikalarının toplumda etkili olmasıdır. Eğer aile kurumunun ayakta kalmasını, dolayısıyla toplum ve devletin ayakta kalmasını istiyorsak meseleye çok yönlü bakmalıyız. Bilim adamlarının, din adamlarının, kanaat önderlerinin, STK’ların ve devletin tüm organlarının bu bozulan düzene karşı birleşip mücadele etmeleri gerekiyor. Ayakta kalmak istiyorsak tek kurtuluş yolu budur.

Özetle, **şu zamanda evlenilecek kız da evlenilecek erkek de vardır ancak öncelikle bizim hal ve hareketlerimizin de evlenilecek insan profiline uyması gerekir.** Ardından izah ettiğimiz gibi sabırla ve sakinçe bilinçli bir süreç yürütmek; akl-ı selim aile büyüklerinin, dostların, uzmanların istişaresinden yüz çevirmemek ve elbette duayı eksik etmeyerek—Allah’ın izniyle—doğru bir evlilik ile huzurlu bir yuvanın temelleri atılmış olur. Selam ve dua ile...❖

Bir Hatıra

Aklın Değeri

PROF. DR. ÂDEM TATLI

ERZURUM’DA Ziraat Fakültesi birinci sınıfın botanik dersine giriyordum. Beş bölüm var. Her bölümde 60 kişiden amfide yaklaşık 300 öğrenci bulunuyordu. Ders iki saattir ve hücreyi işliyorduk. Konular ağır, salon kalabalık. Öğrencilerin dikkatlerini toplamak için arada hayatla ilgili konulara temas ediyordum. Bir ara şöyle dedim:

- Allah size çok büyük nimetler vermiş. Bunların kıymeti bilinmezse hesabı çetin olur. Erkek öğrencilerden birisinin sorusu ile başlayan şöyle bir konuşma oldu:
- Allah bize ne vermiş ki, ne isteyecek?
- Allah sana ne verecekti?
- Bak, Koç’un ve Sabancı’nın atı var, katı var, yatağı var.
- Sana da verelim. Mesela üç kat 250 m² dayalı döşeli daire. Kapıda sıfır kilometre lüks bir araba... İster misin?
- İsterim.
- Bir şartla veririz; sen aklını ver, hepsini verelim.
- Olmaz.
- Erzurum’un tamamını sana verelim.
- Olmaz.

- Bütün dünyanın yer üstü ve yer altı zenginliklerini verelim.

- Olmaz.

- Cenneti de verelim.

O öğrenci düşündü, düşündü ve dedi ki:

- Akılsız insan ne yapacak cenneti!..

Ben de dedim ki:

- Gördün mü Allah’ın sana verdiği sermayeyi!.. Üstelik hafıza, hayal, merak, endişe, korku, muhabbet gibi binlerce duyguyu hesaba katmadık bile. Muhabbet alınirse bir aile kuramazsınız, birileriyle arkadaş olmazsınız. Korku alınirse onuncu katta balkonda yürürken kendinizi yerde bulursunuz.

Biz sadece akli hesaba kattık. Onun bütün dünyadan ve cennetten daha kıymetli olduğunu söyledin, bunu gördük.

Demek ki, bu akli öyle bir şeye sarfetmeliyiz ki, karşılığında alacağımız şey hem dünyadan hem cennetten kıymetli olmalı. İşte o değer, Allah’ı bilmek ve O’na itaat ve ibadet etmektir. Yoksa âleminizde Allah yok, peygamber yok, namaz yok, niyaz yoksa; bütün ömrünüzü senelik 150 ton patates yetiştirmeye harcarsanız bunun hesabı elbette çetin olacaktır.❖

Yumurtanın Kanatlandığını Görebilmek

ÖMER SEVİNÇGÜL

ŞEHİR hayatını yaşamak zorunda kalan çocuklar, bir kuzunun kekik kokulu dağ rüzgârlarıyla ilk temasını göremeden büyüyorlar.

Yemyeşil çayırlarda gönlünce koşan gürbüz taylardan haberleri bile yok. 'Oğul' sonrasında yavru arıların içde dallarında kümenişini kaç çocuk seyrediyor? 'Sayılı günler'ini tamamlayıp, yumurtadan çıkmak için kabuğunu gagalayan civcivlerin serüveninden ne kadar uzaktalar!

Şehirde hayat bir 'kuşatma' altındadır. Gözlem ufku aşılmaz duvarlarla çevrilmiştir.

Beton yumurtalarımızın mahpusu olmuşuz.

Çocuklarımız da bu hayatı paylaşmak zorunda. Oysa dar ufuklarla gür niyetler beslemek pek zordur.

Ben şanslıyım, yumurtaların kanatlandığını görebildim.

'Sayılı günler'in sonuydu. Kuluçka devresini akıl almaz bir özveriyle tamamlayan 'tavuk anne' heyecanla bekliyordu. Yumurtalarda bir kıpırtıdır başladı. Dünyaya kapılar açmak isteyen civcivler, kabuklarını gagalıyorlar. Anne, yardıma hazır beklemekte. Bi-

raz yaklaşacak oldum, hisimla yürüdü üstüme. Çaresiz eski yerime saklandım. Nihayet, küçücük delikler, bir görünüp bir kaybolan sarı gagalar... Ardından çatlaklar... Civcivlerin düşse kalka dünyaya adım atışları...

Tavuk annenin hali görülecek şey!

Dikkatle gözden geçiriyor yavrularını, tanımaya çalışıyor. Ayaklarını ilk defa kullanan, acemice yürümeye çalışan civcivlere güldüğümü hatırlıyorum.

Çocuklarımızın da böyle bir olaya tanık olmalarını isterdim.

Ve düşüncelerini...

Görmeyen, işitmeyen, ayaksız, başsız, kanatsız bir yumurtadan gören, işiten, yürüyen, koşan bir canlı çıkıyorsa, bu, düşündürmeli insanı.

Tavus kuşunun kanadını nakışlayan 'nakkaş' kim?

Tavuğa 'fistan'ını kim giydiriyor?

Bülbül, birbirinden güzel şarkılar bestelemeyi yumurtadan mı öğrendi?

Serçe, şefkati kimden aldı ve kartal, sevgiyi nereden buldu?

İnsan, hayalin sınırlarını zorlayan ilmine rağmen, hâlâ ne bir yumurta yapabiliyor ne de bir kuş. Öyleyse ilminden, iradeden ve kudretten mahrum yumurta, civcivi nasıl yapıyor?

Peki, her gün bir yumurta üreten 'aptal tavuk' bizden daha mı akıllı?

'Doğa' masalıyla uyutulmak istenen çocuklarımızın da hakikati bilmeye hakları var.

Ne yumurtayı ne de civcivi tanımayan doğanın, bir 'eser' olduğunu, asla 'usta' olamayacağını anlamalıdır.

Çocuklarımız yumurtanın kanatlanıp kuş olduğunu 'olay yerinde' görmiyorlarsa, sabah kahvaltısında önlerine konan bir yumurtayı alsınlar ellerine, dikkatle baksınlar.

Kuştaki hayat mucizesini yumurtadan, yani kaynağından dinlesinler.

Biz düşündük mü, yumurtanın da 'hal' diliyle 'konuşacağını', duyulmamış sözler söyleyeceğini öğretilim onlara.

Yumurtanın çatlamasıyla civciv nasıl dünyaya adım atıyorsa, dünyamızın parçalanmasıyla da bizim 'ahiret yurdu'na geçeceğimize iyice inansınlar. Dünya da bir yumurtaya benzemiyor mu? 'Sayılı günler'imiz tamamlanmadıkça biz de etrafımızı saran kabuğa mahkûm değil miyiz?

Çocuklarımıza 'kabuktan öze' geçmeyi öğretelim. 'Ölüleri diriltin, sonra öldüren ve ardından bir daha diriltecek olan'ı tanımak onların da hakkı.

Ne olur, çocuklar yumurtaların kanatlanıp kuş olduğunu göremeden, üstünde düşünmeden ve 'yumurtaya can veren'i bilemeden büyümesinler!❖

Manevi Dünyamız İçin Acil Eylem Planı

SUAT ÜNSAL

O SMAN Demirci Hoca, hastanede ziyaret ettiği ve trafik kazası geçirmiş olan bir tanıdığına “Nasılsın?” diye sormuş. Tanıdığı, başı sarılı, kolu, bacağı ve birçok yeri kırık olmasına rağmen “İyiyim” cevabını verince Hoca içinden şöyle geçirmiş: “Neresi iyi ki? Başı sarılı, etrafını göremiyor; kolu bacağı kırık, ne tutabiliyor ne de yürüyebiliyor...” Demirci Hoca, bu olayı aktardıktan sonra sözlerine şöyle devam etmişti: “Aynı soruyu bir başka kardeşime yönelttiğimde, o da ‘İyiyim’ diyor. Oysa harama bulaşıyor, bunun hesabını düşünmüyor; günahlara dalıyor, vebalini görmüyor; gaflet içinde ahireti unutmuş... Sen iyi değilsin, vahim bir durumdasın kardeşim...”

Manevi dünyamız ne kadar sağlamsa, maddi dünyamız da o kadar güvenlidir. Aslında maddi dünyamızı şekillendiren, hayatımızı yönlendiren, hal ve hareketlerimizi belirleyen manevi durumumuzdur.

Dost acı söyler demişler. Rahmetli de o sohbetinde dost sesiyle, yolumuzun üzerindeki görmediğimiz çukuru hatırlatmak istemişti. Nitekim Kur’an’da da peygamberlerin görevi iki kelimeyle özetlenir: “Müjdeleyen ve uyarıcı.”

Birbirimize ihtiyacımız var; dost sesimize olduğu kadar, uyarıcı, nasihat eden şefkatli sesimize de muhtacız. Zafer Dergimizle yıllar yılı bir yandan ümidin bir yandan da uyarıcının sesi olmaya gayret ettik. Maddi dünyamız manevi hayatımıza bağlı; maneviyatımız ne kadar sağlamsa, maddi dünyamız da o kadar güvenli olur. Maddi hayatımızın gerçek sigortası, manevi hayatımızdır... Manevi hava bozulursa, maddi havayı da zehirler...

Aslında bu gerçeği çok yaşar ve biliriz. Mesela birisi bir işyeri açsa, fakat müşterilerini aldatsa, adaletsiz davransa, yalan söylese; manevi alandaki bu bozukluk maddi tarafı da bozar ve o yatırımı yerle bir olur.

Manevi dünyamız ne kadar sağlamsa, maddi dünyamız da o kadar güvenlidir. Aslında maddi dünyamızı şekillendiren, hayatımızı yönlendiren, hal ve hareketlerimizi belirleyen manevi durumumuzdur. Şu an mesela batıda, akıl dünyasında bazı hakikatler netleşen ve itikadını düzelterek Müslüman olan binlerce insanın, manevi hayatı değişince maddi hayatları da değişiyor: Yedikleri içtikleri, giydikleri, gezdikleri, konuştukları her şey değişiyor; belki işleri ve yaşadıkları yerler bile değişiyor. Yani dışımız, içimize göre değişiyor ve şekilleniyor.

Zaten Rabbimizin de “kalbimize bakması” ve gerek Yüce Kelâmı Kur’an’la gerekse Hikmetli Elçisi Hz. Muhammed (asm) ile kalplerimize ve akıllarımıza hitap etmesi bundan dolayı değil mi?

Bizi biz yapan da, bizi ayakta ve güvende tutacak olan da manevi dünyamız. Bu öneminden dolayı, deprem için bir defa acil eylem planı yapıyorsak, manevi dünya-

Maneviyatımız için acil eylem planı yapmalıyız. Depremle yıkılma ihtimali olan binalardan daha tehlikelisi; ebedi hayatımızı ezip mahvedecek olan manevi hayatımızdaki problemlerimiz.

mız için bin defa acil eylem planı yapmamız gerek. Çünkü biri, zaten fani ve süresi belirli olan bu dünya hayatımız için, diğeri ise ebedi hayatımızı şekillendirdiği için.

...

Bu satırları yazarken, yine güzel bir insan rahmetli Hüsamettin Canan’dan dinlediğim bir hatıra aklıma geldi. İş yaptığı bir esnafın fındık bahçesi de varmış. O yıl fındık rekoltesi düşük olunca esnaf arkadaşına bunun sebebini sormuş. Aldığı cevaptaki samimiyet ve açık sözlülük karşısında çok etkilendiğini belirterek bu hatırayı heyecanla aktarmıştı. Esnaf şöyle demiş: “Hata ettim, günahlara battım; günahlarım da fındığın boğazını sığı, bereketini kesti, sebebi budur.”

Şairin dediği gibi, “Önce ekmekler bozuldu, sonra her şey...”

İş hayatımız, ticaretimiz, eğitim hayatımız, toplumsal ve aile ilişkilerimiz; toptan ve gerçekçi acil eylem planına ihtiyaç duyuyor. Bu alanlardaki eksiklikler, hatalar, ahlak dışı tutumlar, sadece ahirete değil, dünyaya dair de neyiz varsa hepsini tehdit ediyor. Acaba yalanların, zulümlerin, haksız kazançların, kul hakkı ihlallerinin, şükürsüzlüğün, iş ahlakından yoksunluğun ve tüm bunlardan doğan ahların bir bedeli, bir yansıması olmayacak mı sanıyoruz?

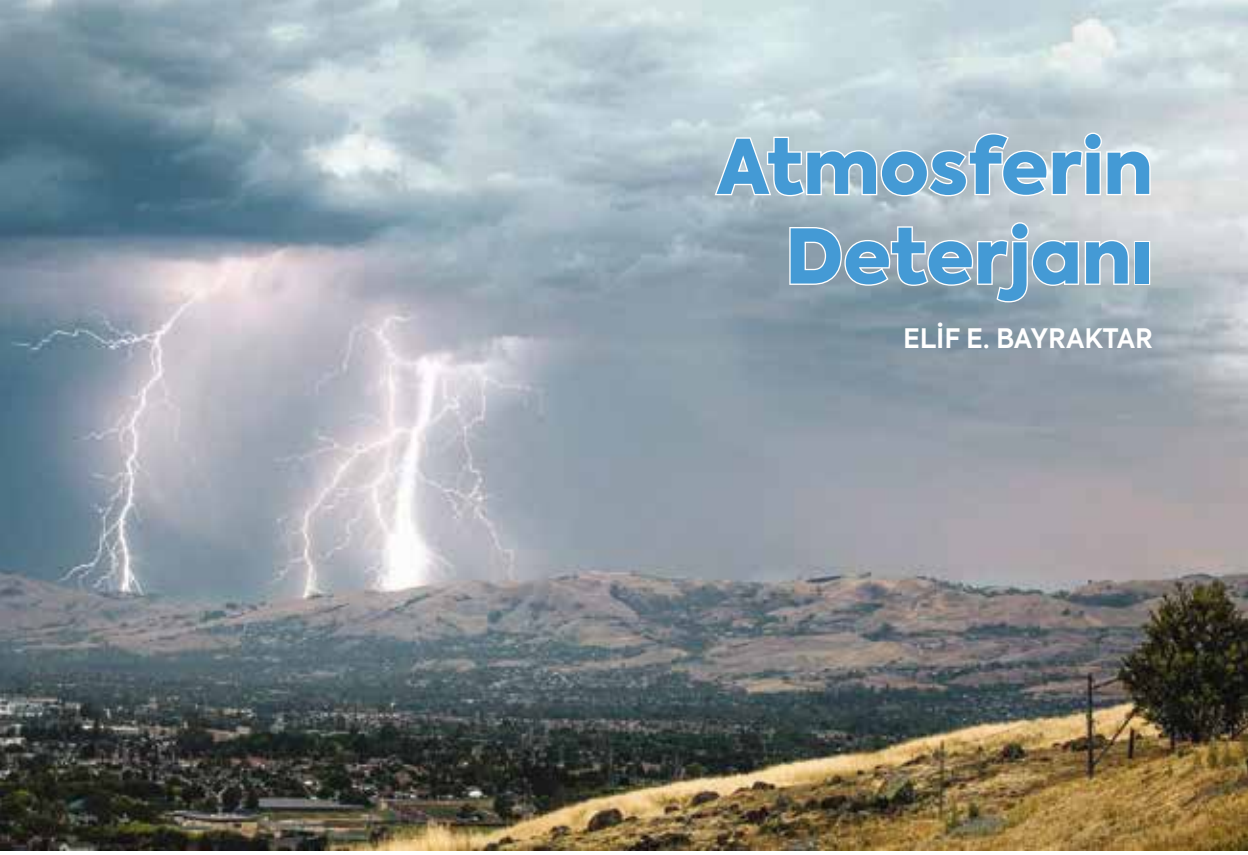
İşte bu yüzden maneviyatımız için acil eylem planı yapmalıyız. Depremle yıkılma ihtimali olan binalardan daha tehlikelisi; ebedi hayatımızı ezip mahvedecek olan manevi hayatımızdaki problemlerimiz.

Allah Resulünün (asm) hayata dair şu sözüyle yazımızı bitirelim: “Gerçek hayat ahiret hayatıdır.”

Öyleyse gerçek hayatımız için de eylem planımızı ihmal etmeyelim. ❖

Atmosferin Deterjanı

ELİF E. BAYRAKTAR

UZAYDAN bakıldığında Dünya saniyede kırk defadan fazla meydana gelen şimşeklerle ışıldıyor. Dünya'nın atmosferindeki bu müthiş enerjinin çok önemli etkileri de var.

ATMOSFER TEMİZLEYİCİ MADDE

2021'de Science dergisinde yayımlanan bir araştırmaya göre, şimşek çakmalarıyla çok yüksek miktarda atmosfer temizleyici madde meydana geliyor! Atmosferin deterjanı olarak da bilinen hidroksil radikali, atmosferi insan kaynaklı birçok kirleticiden arındırıyor. Bu araştırmaya ilişkin Penn State Üniversitesi'nden yapılan açıklamada, şimşeklerin azot, oksijen ve su moleküllerini ayırdığı, azot monoksit, ozon ve hidroksil radikali oluşmasına sebep olduğu belirtiliyor.

Şimşekler ozon oluşmasında görev alarak da atmosferi temizliyor; çünkü ozon da hidroksil radikalinin oluşmasını sağlıyor. Troposferde, yani atmosferin alt tabakasında az miktarda ozon bulunmasının gerekli ol-

duğu, hidroksil radikalinin ana kaynağının ozon olduğu belirtiliyor. Troposferin üstündeki tabaka olan stratosferdeki ozon da bizi Güneş'in zararlı UV ışınlarından koruyor.

Fakat motorlu araç ve endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan kimyasal maddelerin Güneş ışığında reaksiyona girmesiyle oluşan yüzeye yakın ozon insanlara ve çevreye zarar verebiliyor. 2023'te California Üniversitesi'nden yapılan açıklamaya göre, hidroksil radikali olmasaydı insan kaynaklı kirletici maddelerin çoğu atmosferde birikmeye devam ederdi!

ŞİMŞEKLERİN ÖNEMLİ BİR ROLÜ DAHA VAR

Azot canlı sistemlerinin önemli bir bileşeni; ancak atmosferin yaklaşık %80'i azot gazından oluştuğu halde bazı mikroorganizmalar dışında hiçbir canlı gaz halindeki azotu kullanamıyor. Atomlarının arasındaki bağ çok kuvvetli ve bunları ayırmak için çok fazla enerji gerekiyor. (Topraktaki bakteri-

ler azotu bitkilerin kullanabileceği hale dönüştürecek donanımla yaratılıyor.)

Şimşeklerin çevresinde ise sıcaklık yaklaşık 30.000 dereceye ulaşabiliyor! Şimşek çakmalarıyla azot molekülü atomlarına ayrılıyor. Serbest kalan azot atomları atmosferdeki oksijenle birleşiyor. Bu süreç sonunda oluşan nitrat, yağmur suyuyla toprağa ulaşıyor ve bitkilerce kullanılabilir. Yani gök gürültülü, bol şimşekli havalarda yağın yağmur- lar bitkilere bol bol gübre taşıyor!

BU MUCİZEVİ TEMİZLİĞİ KISACA ÖZETLEYELİM

Şimşek çaktığında havadaki azot (N₂) ve oksijen (O₂) yüksek sıcaklık nedeniyle tepkimeye giriyor. Bu tepkime sonucu azot oksitler oluşuyor. Azot oksitler, daha sonra troposferde (yeryüzüne yakın katmanda) ozon (O₃) oluşumuna katkı sağlıyor. Ozon, kirleticileri parçalayarak atmosferi bir anlamda "temizliyor."

Bildiğiniz gibi şimşekler genellikle yağmurla birlikte görülüyor. Yağmur damlaları da havada asılı duran toz, polen, kirleticiler gibi parçacıkları toplayarak yeryüzüne indiriyor. Bu olaya ise "ıslak çökelme" ya da doğal hava temizliği deniliyor.

Şimşek sırasında ortaya çıkan enerjinin ürettiği negatif iyonlar havayı ferah ve daha temiz hissettirebiliyor. Özellikle yağmur sonrası oluşan "temiz hava" hissi de bundan kaynaklanıyor.

Yazımızı bu ayetle tamamlayalım:

"(Allah'tan bağışlanma dileyin ki,) üzerinize gökten sağanak halinde (bol bol yağmur) yağdırsın." (Nuh Suresi, 11)❖

Ben Annem Olsaydım...

BETÜL BÜKEN

BEN annemi hiç televizyon karşısında uyuyakalmış halde görmedim. Ben annemi ev işlerinden dert yanarken hiç görmedim. Ama fırsat bulsa saatlerce uyur, sırtını koyup dinlenirdi, bilirim.

Ben annemi hep fedakâr gördüm. O mutlu ve pozitif. Tek derdi karnımız tok olsun, ayağımızda çorap olsun, derslerimizde başarılı olalım...

Benim annem çok iyi bir anne oldu. Kızdığı zamanlarda bile gözünde merhameti hissedirdim. Önceliği hep bizdik ve bizim için yapardı tüm güzellikleri.

Evimiz daima temizdi, yemeklerimiz sıcak, kıyafetlerimiz ak paktı. O hiç ihmal etmezdi bizi.

Geçenlerde bir cümle çarptı gözüme, "Ben annem olsaydım" diyordu...

Ben annem olsaydım neyi yapar, neyi yapmazdım? Çok düşündüm..

Ama ben annem olamazdım. Annem kadar yapamazdım. Kokamazdım onun gibi güzel.

Annem kadar fedakâr olamazdım ve koşulsuzca sevemezdim...

Ben annem olsaydım...

Ben annem olamazdım...

Onun gibi mutlu bakamazdım, olamazdım onun gibi sıcak.

Canım annem, dünyadaki tüm çiçekleri serserm önüne öder miyim hakkını?.. Ve ben gece gündüz taşısam seni sırtımda, karnındayken attığım bir tekmenin karşılığı olur mu?..

Annelerimizin değerini bilelim... Allah annelerimizi başımızdan eksik etmesin.

Bu vesile ile ahirete intikal eden tüm annelerimize Mevlâ rahmet eylesin...❖

“İnsanı hayatta tutan şey,
yaşadığı koşullar değil,
hayatına verdiği anlamdır.”

“Hayat Teselli Olmaktır”

AYTEN YADİGÂR

TARİHİN en karmaşık dönemlerinden geçiyoruz... İklim krizinden savaşlara, ekonomik eşitsizliklerden toplumsal kutuplaşmalara, değerlerin alt üst oluşundan manevi boşluğa... Bir savrulma hali. Bunlar sadece dış dünyanın değil, iç dünyanın da sarsıntıları... Böylesi zamanlarda insan, neye tutunur? Hangi güç onu ayakta tutar?

Yusuf Hemedani, “*Hayat teselli olmaktır. Kişi teselli bulunduğu şeyle yaşar, onunla hayattadır*” der.

İnsanın yalnızca maddi güçle ayakta kalması mümkün değil. Başarı, statü, hız ve haz üzerine kurulu modern hayat anlayışı, insanı içsel olarak tüketmekte, köksüz ve yalnız bırakmakta. Bunun acı tablolarını hem birey hem toplum nazarında günümüzde önümüze konan fotoğraftan

İnsan olduğumuzu her daim hatırdan tutmamız gerekiyor. Çünkü insan sorumluluk sahibi, şefkatli, hakikati arayan bir varlık. Kur’an insanca duruşa dair şunu söylüyor: “İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel şekilde sav.” (Fussilet Suresi, 34)

çok iyi anlıyoruz. Asıl teselli daha derin, daha sarsılmaz bir kaynaktan aranmalı çünkü: Anlam.

Teselli olmak ve umudunu yitirmemek, sadece olumlu düşünmek değil; hayatın acılarına rağmen **anlamı kaybetmemek** demek. Ve bu anlam yalnızca fani dünyevi değerler üzerine inşa edilemez. İnsan hayat ve varoluşa dair anlam kaynağı aşkın bir hakikat olarak karşımıza çıkmakta.

Hayata tutunmayı sağlayan en önemli duygulardan biri güven. Peki, neye, neden, nasıl güveneceğiz? Açmazlar, zorluklar karşısında nasıl teselli bulacağız? “Gerçekten zorlukla beraber bir kolaylık vardır.” (İnşirah, 6) ayeti tesellinin temelinde ilahi düzene dair bir güven olduğunu hatırlatır. Her karanlığın ardında bir aydınlık saklıdır. Bize düşen, sabırla

ve sebatla o ışığı beklemektir.

...

Zor zamanlarda insanlığını muhafaza etmek ve insan kalmak da diğer bir husus. Sürekli “ben” vurgusunun yapıldığı, hak ve sorumluluklar dengesinin bozulduğu bir dünyada, “biz” bilinci her geçen gün zayıflamakta ve bir arada yaşama kültürü yara almaktadır. Haz temelinde hızla akan bir hayat anlayışı insanlar arasında rekabet, hırs ve öfkeyi körüklemekte...

Oysa insana düşen her şart altında hak ve adaletten yana saf tutmak değil midir? Birlik, beraberlik, yardımlaşma, iyilik ve kardeşlik duygularının yaşatılması da toplumsal huzurun tesisi ve idamesi açısından son derece önemli.

İnsan olduğumuzu her daim hatırdan tutmamız gerekiyor. Çünkü insan sorumluluk sahibi, şefkatli, hakikati arayan bir varlık. Kur’an insanca duruşa dair şunu söylüyor: “**İyilikle kötülük bir olmaz. Sen kötülüğü en güzel şekilde sav.**” (Fussilet Suresi, 34)

Kötülüğe rağmen iyi kalmak, zulme rağmen âdil durmak nefse ağır gelen, kendinden hareketle kolayca yapılabilecek şeyler değil. İnsan, kendi sınırlarını kabul edip aşkın bir hakikate yönelmekle ancak, nefse ağır gelen şeyde hayır olduğuna ikna olabilir ve kalbi itminan bulur. Böylece insan her durumda, sadece “kendi gücüyle” değil, kendisini yoktan var eden, şefkati ve merhameti sonsuz Rabbine dayanarak ve güvenerek inşa ettiği anlam ile bağ kurarak teselli bulur, umudunu muhafaza eder.

“İnsanı hayatta tutan şey, yaşadığı koşullar değil, hayatına verdiği anlamdır.”

İnancımız bize maddi dünyanın acılarını inkâr etmeden, onlara karşı içsel bir direniş gücü kazandırır. İnsanca duruş; zalimin karşısında susmamak, mazlumun yanında

İnsan her durumda, sadece “kendi gücüyle” değil, kendisini yoktan var eden, şefkati ve merhameti sonsuz Rabbine dayanarak ve güvenerek inşa ettiği anlam ile bağ kurarak teselli bulur, umudunu muhafaza eder.

durmak, çıkar yerine vicdanı seçmektir. Bu duruşu mümkün kılan şey, sadece cesaret değil; inançtır—bu inanç, bir gün hakikatin galip geleceğine, insanlığın iyiliğe yönelebileceğine dair bir inançtır.

Ve bu inanç, yıkılmaz bir teselli ve umut kaynağıdır.

“**Yüzünü dosdoğru dine çevir; Allah’ın insanı üzerinde yarattığı fitrata.**” (Rum Suresi, 30)

...

Teselli ve umut etme, Allah’ın fitratımızda var ettiği duygular. Yaşanan zorluklar veya başarısızlıklar aslında bu kaynağı harekete geçirmek, kendimizi daha iyi tanımak ve güçlenmek içindir. Bir çocuk yürümeyi öğrenirken defalarca düşse de yeniden kalkar. Sonunda yürümeyi başarır, zamanla koşmaya başlar, yol alır.

Benzer şekilde toplumu meydana getiren insan teklerinin teselli kaynağından uzak düşmesi, umutların tükenmesi de insanlık yürüyüşünün hız kesmesi ve son bulması anlamına gelir. Hakk ve adalet üzere huzurlu toplumların inşasının yolu, fitratın korunarak dengeli bir şekilde yol yürünmesinden geçiyor nitekim.

Bu nedenle zorluklara rağmen ayakta kalmak için insanın hem kalbi hem akli beslenmelidir.

Hasıl-ı kelam, denge anahtar kelime. İnancımız bize **umutla sabır arasında bir yol** gösterir: Âlemlerin Rabbine iman ve teslimiyet asıl teselli kaynağıdır. Anlamı bir hayat esastır ve anlam, Allah’a yöneldikçe derinleşir.

Mehmet Akif’in sözleriyle:

“**Allah’a dayan, sa’ye sarıl, hikmete râm ol. / Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.**”❖

Hayalin İçinden Öyküler

Keskin Sirke

HÜSEYİN BURAK UÇAR

MÜZEYYEN hanım sabahın yedisinde evden çıkan fakat vakit öğleni bulduğu halde henüz eve dönmeyen kızı Feride için telaşlanmaya başladı. Çünkü ne onun ne de onunla birlikte giden arkadaşının telefonuna ulaşabiliyordu. Gittikleri yerin adresinin yazılı olduğu kağıdı da evin altını üstüne getirdiği halde bulamamıştı. Hafızası da çok iyi olmadığı için o yerle alakalı aklına bir şey de gelmiyordu.

Müzeyyen hanım çareyi Cemali aramakta buldu. Beraber polise de gidebilirlerdi.

.....
Cemal ile Feride geçen yılın başında evlenmiş fakat şiddetli geçimsizlik nedeniyle boşanmışlardı. Feride 2 aydır annesinin yanındaydı. Rahmetli babasından kalan eski ve küçük bir dairede yine ondan kalan maaşla geçiniyorlardı.

Sakin ve uyumlu biriydi Cemal. Üstelik çöpsüz üzümdü. Feride'nin tabiriydi bu. Evleneceğim erkek askerliğini bitirmiş, anasını yitirmiş olmalı derdi hep. Cemal çocuk yaşta annesini, lise son sınıfta da babasını kaybetmişti. Bir kardeşi de yoktu. Teknik liseden mezundu ve büyük bir fabrikada tekniker olarak çalışıyordu. Şehrin en güzel semtinde babadan kalma lüks sayılabilecek bir daire si ve iyi bir model arabası vardı.

Kayınvalidesine de saygıda kusur etmemişti hiç. Araları hep iyi olmuştu. Fakat Feride tam bir keskin sirke olduğundan ne yapsa yaranamamıştı karısına. Tatlı dilli, güler yüzlü olmasını ne kadar çok isterdi oysa... Evlenecekleri zaman bu sirkenin farkına varmıştı fakat onun güzelliği aklını başından almış, gözünü kör etmişti. Ben ona iyi davranıncaya, onu ne kadar sevdiğimi anladık-

ça o da beni sevecektir, iyi davranacaktır, uyum sağlayacaktır diyerek kandırdı kendini. Fakat evde doğru dürüst iş yapmadığı için akşam işten gelince bir de ev işi yapmak zorunda kaldı Cemal. Feride hem tembeldi hem çok çalışıyormuş gibi her daim şikayet halindeydi. En sonunda da istediği yazlık evi almamasını bahane edip terk etti onu. Bir yıl olduğu için ve iki tarafın isteğiyle tek celsede boşandılar.

Aslında bu evliliğin kuranı da bozanı da şu an korkusundan ne yapacağını şaşırılmış olan Müzeyyen hanımdı. Feride pek istemediği halde annesinin zorlaması ile evlenmişti Cemalle. Ayrılırken de annesi istemişti ayrılmasını.

İlkokulu zor bitirmişti Feride. Güzelliğine çok düşküdü. Günün önemli bir kısmını ayna karşısında geçirdiğini onu tanıyan herkes bilirdi. Bu nedenle çevresinde Süslü Pakize unvanı ile nam salmıştı.

Müzeyyen hanım, hep çok zengin bir hayat yaşama hayalleri kurmuş fakat hayatın

onu istediği birçok şeyden mahrum bıraktığı düşüncesinden ve dolayısı ile mutsuz olmaktan bir türlü kurtulamamıştı. Ben yaşayamadım kızım yaşasın diyerek zengin birisiyle evlenmesini çok istemişti fakat kızının biraz saf olduğunu bildiği için Cemal'i uygun bir damat olarak kabul etmişti. Ancak Cemal evlendikten sonra değişmiş, dünya malında gözü olmayan ve onların isteklerine boyun eğmeyecek bir insana dönüşmüştü. Hatta önceden içkili çalgılı eğlence mekânlarına hep beraber sık sık giderlerken şimdi içkiyi de bırakmıştı. Buna sebep ise rahmetli annesinin evleneceğine yakın, bir kez, evlendikten sonra ise üç kez, sanki canlıymış, hiç ölmemiş gibi onu ziyarete gelmesi ve bu ziyaretlerde ona tavsiyelerde bulunması olmuştu.

Çok acayip bir durumdu bu. İlk gelişinde Cemal epey bir korkmuştu. Evin yeni mobilyalarını getirmişlerdi o gün. Kurulum için gelen elemanlar işlerini yaparken Feride ile davetiyeler üzerine konuşuyorlardı ki kapı çaldı. İlginç olan kapı çalar çalmaz evdeki tüm elemanlar ve Feride, hareketsiz bir halde donup kalmışlardı. Bu durumu gören Cemal korkarak açtı kapıyı. Gelen annesinin yaşlanmış haliydi ve neden geldiğinden bahsetti. Amacı bu evlilik konusunda onu uyarmaktı ve uyarısını da yaptı. Onun için hayırlı olmayacağından bahsetti. Evde herkes hareketsiz bir halde iken sadece ikisinin konuştuğu o anlar Cemal için inanılmaz gibi değildi. Ortama daha önce hiç şahit olmadığı ve tanımlayamadığı bir ahenk, bir dinginlik, bir sessizlik hâkim olmuş, dışarıdaki hareketlilik de durmuştu. Bu ahenk her şeyde ve her yerdeydi sanki. Uzun süre bunun bir rüya olduğuna ve hafızasında farklı bir şekilde yer ettiğine dair düşüncelerle avuttu kendisini. Tek seferlik bir şey zannederek, "en iyisi çok ciddiye almamak" diye düşündü. Bu yüzden evlilik kararından da vazgeçmedi.

Annesini 20 yıl önce ilk okula yeni başladığı günlerde kaybetmişti. Hatırladığı hali ile defalarca görmüştü rüyasında. Oysa

şimdi, yaşasaydı ne kadar yaşlanacaktı ise o hali ile görünüyordu Cemal'e. Bu ziyaretler tek seferle kalmadı. İkinci gelişinde içki ve namaz konusunda tavsiyelerde bulunmuş, bir keresinde kabir sorularını ve cevaplarını hatırlatmış ve nedense, "bunları eşine de mutlaka öğret" diye üstüne basa basa uyarıyordu. En son ise Feride'nin çok ısrar ettiği o yazlık evi almak için bankadan yüksek faizli ve yüksek miktarlı kredi çekeceği gün gelmiş, bunun çok tehlikeli bir iş olacağını söyleyerek vaz geçirmişti.

Bu ziyaretlere çok şaşırıyordu ve kimseye anlatamıyordu. Ona deli demelerinden bile korkuyordu. Birisi "Annenin hayaletidir o" gibi bir yorum yapsa rahatsız olurdu. Çok gerçektiler fakat kendisi bile bunların ancak bir rüya ile açıklanabileceğini kabul ediyordu. Bir keresinde bunu olduğu gibi değil de gece uykusunda gördüğü bir rüyaymış gibi anlattığında bile kahkahalarla gülmüştü Feride. "Bırak ahret sorularını da sen benim dünya sorularıma cevap ver" diye takılmıştı. "Komşumuz Seniha'nın karşısında bugün rezil oldum" demişti. "Sevgililer gününde kocasının aldığı pırlanta yüzüğü gösterdi hepimize, taşı nerede ise benim kafam kadardı" diye de eklemişti.

.....
Cemal gelince Müzeyyen hanımla beraber mahalledeki karakolda kayıp bildirimini yaptılar. Sonrasında bu kadar çok korkmasına ve ağlamasına bir anlam veremediği Müzeyyen hanımı evine geri getirdi Cemal. Onun nedense, karakoldaki memura da, kendisine de bildiği şeyleri tam olarak anlatmadığını düşünüyordu.

Onların ardından olayı duyan komşulardan birkaç kadın da eve geldiler. Cemal, Müzeyyen hanımı onlara teslim etti ve aramaya devam edeceğini ve polisle irtibatla kalacağını söyleyerek onu teselli etmeye çalıştı.

"Merak etme" dedi. "Biliyorsunuz Feride biraz deli doludur. Takılmıştır bir yerlerde,

“Güneş Donanması”

SADIK YALSIZUÇANLAR

HÜZNÜN ve melâlin şairi Alaeddin Özdenören’in kitabına da adını veren “Güneş Donanması”, Mâverâ mektebi mensuplarının âşinâ oldukları imajlarla yüklüdür. “Melon şapkalı birtakım adamlar”ın kente gelişi, görülecek yerleri görüşü, halkı selamlayışıyla başlar şiir. Melon şapka, modernleştiricileri imler. Kente gelişlerinin anlatılış biçimi, “halk”la aralarındaki toplumsal mesafeyi ima eder. Şapkalarıyla kavisler çizmektedirler bu adamlar. Bu imajda, onların kendi toplumlarının değerlerine ne denli yabancı olduklarının ironik bir tasviri olarak okunabilir.

Hikâye tam da burada başlar: “İşte o ilk sırada gördüm seni / Camlarına sinekler üşüşmüş bir kahveden / Oldukça uzun bir ekmek kuyruğunda / Sırtında yorgun bir yağmurluk / Ve bomboş gözlerle / Geçerek aralarından / Üç aşağı beş yukarı dolaşan / Havai bahriyelilerin...”

“Sırtında yorgun bir yağmurluk” taşıyan

kişi, bu toprakların ortak paydasını yansıtan bir kişiliktir. Yüzyılın başlarında ivmelenen Batılılaşma eksenli modernleşmenin olumsuzluklarına direndiği için yorgundur. Yağmur, yine olumlu/ışılıklı bir imgedir. Herkesin üzerine eşit yağar, artıdır, su, zaten hakikatın imgesidir. Hem temiz hem temizleyen bir şey. Yağmurun biatı tazedir, O’ndan yeni gelmektedir. Şair, ona yönelir: “Sana geldim / Ekmekle makyaj arasındaki farkı düşündük seninle / Ve çok eskiyi.” Sonraki dizelerde bu “kişinin” kadın olduğuna ilişkin bir ifade belircektir. Birlikte, çitlenbik kokulu yataкта, çiçek falına bakarlar. Bu imajın ardından güneşin altın ışıklarıyla donanmış kente geçilir. Bir muhacir, göğsünde, bilinmez serüvenlere işaret eden iri bir gülle kente girer. Tasvir zenginleşir. Şiirin öyküselliliği ve görselliği artar. Garsondan acele bir çay istenir. Çünkü cevap bekleyen biri vardır. Soru, insanın meşruiyetinin simgesidir. O varoluşsal soru gelir ardından: “Hangi sur taşının altın-

Özdenören, şiirinde, kendi ifadesiyle, “kelimelerin kalbini dinler” gibidir. Bu, en çok, ‘Kalanlar’da belirgindir: “Göğsümü yalayan gül alevinden / silinmez izler kalır / gökte bulutla oynayan çocuk / öksesine yıldız çakan melek kalır.”

da kimbilir / Emniyete alınmış yalnızlığıyla / Bu kente bir tek kapıdan girilir / Sürünerek otlar boyu / Ölüm sularından içilir.”

İkinci bölümde, muhacire, “kalk!” diye seslenir şair. Önce susuzluğunu gidermesi sonra çocukları sevgiyle uyandırması söylenir. Çocukların sevgiyle uyandırılması, değerler dünyasına ve toplumsal gerçekliğe bir gönderme gibidir. Çocuklar, yeni toplumun, yeni hayatın ve umudun işaretleridir. Zarifoğlu’nun deyişiyle, “aşk görünce parlayan ışıklar”dır.

Özdenören, şiirinde, kendi ifadesiyle, “kelimelerin kalbini dinler” gibidir. Bu, en çok, ‘Kalanlar’da belirgindir: “Göğsümü ya-

layan gül alevinden / silinmez izler kalır / gökte bulutla oynayan çocuk / öksesine yıldız çakan melek kalır.”

Akşamdır. Kıyıya çöken ağırlık ve karanlık. Halatlar, zincirler toplanıp yığılmıştır. Saçlarından yapraklar dağılır ve geriye denize atılmış çelenk kalır... Bu görsel ve hüznünlü tablo da yoğun çağrışımlar içermektedir. Akşam, günün sonudur, karanlıktır ve son vakittir, hüznüyle yıkanmıştır.

Şair birden mekan ve iklim değiştirir, bu kez duvarlardan, onlardaki ıpsız gölgelerden söz eder. Hücrelerinde kırılmış ekmekler... Ve kuru bir ağaç kalmıştır. Duvar, yol kesen, sınırlayan ve boğan bir imaj olarak belirir. Gölgelerin ıssızlığı, bizi hem koyu bir hüznün içine çeker hem de şairin şiirlerinde çokça rastladığımız “yalnızlık”ı yansıtır. Direnen yalnızdır, modern birey yalnızdır, şair yalnızdır. Bu, bireysel bir öykü değil, modern bireyin genel niteliğini yansıtmaya bakımından önemlidir.

Ağacın kuruması, can suyunun çekilmesi bizi yine melâle çekmektedir. Sona doğru, Özdenören şiirinin belirgin özelliği ortaya çıkar: Umut. Bu hüznünlü tablonun içinde olabilirsin ama “uçsuz bir dinleyişle, çöllerdeki rahmeti dinlersen” yalnızlığın nasıl güzel sonuçlar doğuracağını görebilir, onu gürbüzleştirebilir ve yolu gözleyen toprağa girebilirsin. O zaman uğultulu derinlikler kalacaktır.

Şair, tam da burada, “unutuş rüzgârının açtığı son kapı benim” der. Nihayet Özdenören şiirinin en güzel söyleyişlerinden birisiyle şiir son bulur: “çekilince kalbimin suları / geriye senden başka ne kalır.”

Alaeddin Özdenören’i, yalnızlık, ölüm ve melâl şairi olarak nitelemek yanlış olmaz. O, şiirimizin üzerine yağın bir melâl yağmurudur: “(...) Nerden çıkageldin, nerden / Yıldızların doğduğu yerden / Durgun gözlerinin içinden / Akan bulutlar gördüğüm / Yağmur yağıyor ve ben / Yer altı nehirlerinden / İslana ıslana kalbinden / Sessizce geçiyorum.”❖

Yer Titrediğinde...

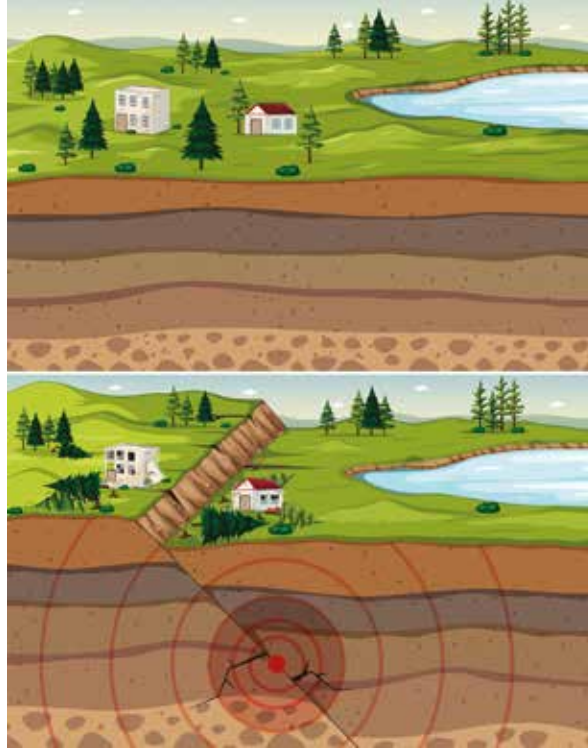
PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

SAAT 12:49. Takvimler 23 Nisan 2025 tarihini gösteriyordu. Bilgisayarımın başında, zihnim yeni bir çalıştay toplantısının hazırlıklarıyla meşgulken, birdenbire şiddetli bir sarsıntıyla dünya ayaklarımın altından kaydı. O an, zihnimde bir şimşek gibi 6 Şubat'taki (2023) Kahramanmaraş depreminin dehşeti çaktı. Gözümün önünde, binaların nasıl kâğıt gibi buruştuğu, insanların o tarifsiz çaresizliği ve acizliği canlandı. En güvendiğimiz, üstüne bastığımız dünyanın bile her an kayacağı ve faniliği aklıma geldi.

O sarsıntının ortasında, hilaf-ı adet bir şekilde korku yerine bir merak duygusu belir-di içimde. Nerede, nasıl korunurum düşünce-siyle birlikte, zihnimin derinliklerinde şu soru yankılanıyordu: Bu ani ve yıkıcı gücün ardında, hangi ilahi nizam ve hikmet yatıyor ola-bilirdi? Madem ki bu âlemde her şey güzel ve insan için yaratılmıştı, o zaman depremlerin o dehşetli yüzünün ardında hangi gizli güzel-likler, hangi rahmet tecellileri saklıydı? İşte bu merakla, yeryüzünün derinliklerindeki sır perdesini aralamak istedim.

Âlemlerin Rabbi, yeryüzünü hayatın neş-vünema bulacağı bir diyar olarak takdir etti. Bu kürenin derinliklerinde, adeta bir kalbi andıran çekirdek yerleştirildi. Biri katı, diğeri akışkan iki âlem... İç çekirdek, sürekli bir döngüyle dönüyor; dış çekirdek ise bam-başka bir nizam içinde hareket ediyor. Bu iki âlemin farklı hızlardaki dönüşü ve her ikisi-nin de demir cevherinden yaratılışı, yeryü-zünün etrafını kuşatan ve onu tehlikelerden muhafaza eden bir manyetik alanın doğ-masına vesile kılındı.

İşte bu derinlerdeki hareketlilik, sadece manyetik kalkını var etmekle kalmadı. Aynı zamanda yeryüzünün kabuğunu oluşturan

kıtaların yavaş ve sürekli bir değişim içinde olmasına, fay hatlarının oluşmasına zemin hazırladı. Kıtaların bu nazlı hareketi, zaman zaman yeryüzünün sarsılmasına, depremlerin vuku bulmasına neden oldu.

Depremler, yeryüzünün derinliklerindeki enerjinin boşalmasına, böylece daha büyük felaketlerin önlenmesine bir vesile olmaktadır. İnsanlığın sabrını, dayanışmasını ve birbirine olan şefkatini ortaya çıkarır. Kayıpların acısı yürekleri dağlasa da, bu acılar, insanları birbirine daha sıkı bağlamakta, yardımlaşma ve dayanışma ruhu canlanmaktadır.

Yerin derinliklerinde, sıvı çekirdekten manto tabakasına doğru uzanan, her biri devasa boyutlarda ve inanılmaz sıcaklıklar-

da sıvı metal akıntıları mevcuttur. Her biri adeta birer enerji membaı olan bu akıntılar, yeryüzünün dinamik yapısını sürekli kılar.

Dolayısıyla, yeryüzünün derinliklerinde-ki bu hareketlilik, hem onun koruyucu kal-kanını var eden bir rahmet, hem de zaman zaman zuhur eden depremlerle insanlığın imtihan edildiği bir hikmet tecellisidir. İnsan zahirperest olduğu için gördüğüne göre hüküm vermekte ve perde arkasında güzel-lik tecellilerini görememektedir.

HER SARSINTININ ARDINDA HAYIRLAR VE RAHMETLER VARDIR

Yeryüzü, üzerinde hayatın yeşerdiği, canlıların rızıklandığı muazzam bir sofraya yaratıldı. Ancak bu sofranın kurulu olduğu zemin, ilahi kudretin tecellisiyle sürekli bir hareket ve değişim içindedir. Yer kabuğunu oluşturan devasa levhalar, kader planında yılda birkaç santimetreden on yedi santimetreye varan farklı hızlarda ve yönlerde hareket ederler.

Bu levhaların bulunduğu, birbirine sür-tündüğü veya birinin diğersinin altına gir-diği bölgeler, depremlerin vuku bulduğu fay hatlarını meydana getirir. Burada bir-ken gerilim, belirli bir eşiğe ulaştığında, fay yüzeyindeki direnci aşarak ani bir ener-ji boşalmasına neden olur. İşte yeryüzünü sarsan depremin kaynağı bu anlık hareket-tir ve bu hareket neticesinde yayılan sismik dalgalar, yerkürenin derinliklerinden yüzeyi-ne kadar her yönde hissedilir.

Ancak depremler, salt birer yıkım ve korku vesilesi değildir. Onların çetin yüzünün ardında, insan ve diğer canlıların hayatını güzelleştiren nice hikmetler gizlidir. Bu faylanma hareketleri, yeryüzünün şekillenme-sinde, dağların, ovaların, göllerin ve hatta yeraltı zenginlikleri olan madenlerin ve doğal kaynak sularının oluşumunda mühim roller üstlenirler. Dikkatle bakıldığında, yer-yüzündeki birçok güzelliğin, bu hareketli fay hatları boyunca kümelendiği görülür. Yerin

hafifçe kımıldamasına, omuz silkmesine benzer hareketlerine ihtiyaç vardır ki, derin-liklerdeki zenginlikler yüzeye çıksın ve insan-lığın istifadesine sunulsun.

Ne var ki, insanoğlunun fay hatları üze-rinde inşa ettiği kusurlu yapılar, depremi bir düşmana, bir felakete dönüştürmek-tedir. Oysa deprem, bizatihi bir ilahi fiildir ve kâinattaki her fiil gibi, başıboş bırakıl-mış veya tesadüflere havale edilmiş bir olay değildir.

Eğer bir gün depremlerin azaldığını görürsek, bu durum tabiatın hayati den-gesinde mühim bir aksaklığın işareti ola-bilir. Tıpkı Ay gibi, magması olmayan bir gök cismi üzerinde hayatın olmaması gibi, yer-yüzündeki fay hareketlerinin durması ve dolayısıyla depremlerin sona ermesi, bil-diğimiz hayat şeklinin de sonu anlamına gelebilir. Zira levhaların hareketini sağla-yan ve yerkürenin derinliklerinde bulunan manto tabakasının soğumasıyla, dünyamız da Merkür ve Mars gibi cansız bir gezegen haline gelecektir.

Dolayısıyla depremler, dünyamız için hayati bir öneme sahiptir. Âlemlerin Rabbi, dünyada boş ve gereksiz hiçbir şey yarat-mamıştır. Hayrın da şerrin de yaratıcı-sı O'dur. Aslında şer diye addedilen birçok şeyin ardında, bizim sınırlı idrakimizle kav-rayamadığımız nice hayırlar gizlidir. Kötülük ve felaket olarak gördüğümüz şeyler, çoğu zaman kendi yanlış tercihlerimiz ve tedbir-sizliğimiz neticesinde bize musallat olur.

Özetle, depremlerin olmadığı bir dünya, yüzeyinin o engebeli şekillerinden tutun da yeraltı kaynaklarının o zengin çeşitliliğine, yerkürenin içindeki o hayati enerji dengesin-den, üzerindeki o rengarenk ekolojik çeşit-liliğe kadar pek çok açıdan bugünkünden daha güzel bir dünya olmazdı. İlk nazar-da acı ve yıkımla özdeş olsa da, depremler aslında gezegenimizin o dinamik ve canlı yapısını muhafaza etmesinde, yani hayatın devamında rol oynamaktadır.❖

Ölçüleri Yanlış Olanların Bütün Ölçümleri Yanlıştır!

İBRAHİM KÖROĞLU

O DÖNEM, üç harfli marketlerin olmadığı, veresiye defterleri ile ünlü mahalle bakkallarının olduğu dönemdir. Yaşlı adamın eşi, evde **tereyağı** yapmaktadır ve **bir kiloya** tamamlanınca mahallenin bakkalına götürüp satmaktadır. Başka kimsesi olmayan bu garipler, geçimlerini bu şekilde sağlamaktadırlar. Bakkal, yaşlı adamın “tam bir kilo” getirdiğini söylediği bu **tereyağını** ilk birkaç sefer tartmadan alır ve ödemeyi yapar. Fakat o gün “**şunu bir tartalım**” der ve **900 gram** geldiğini görünce yaşlı adama bunun hesabını sorar.

Yaşlı adam, utana-sıkıla ve başını öne eğerek, bakkalı **sorduğuna pişman eden** şu cevabı verir:

“Evladım biz terazide tartı olarak, sizden aldığımız bir kilo şekeri kullanıyoruz.”

...

Çoğumuz, başkasından aldığı ve yanlış olduğunu bilmediği ölçülerle hareket eden ve bunun farkında olmayan bu yaşlı adamları aynı durumdayız. Bu yanlışları bilerek yapanlarımızın ise “**vay haline!**”

M. Selahattin Şimşek’in “Ölçüleri yanlış olanların bütün ölçümleri yanlıştır” sözü, bu konunun önemini çok güzel ifade ediyor.

Çünkü ölçüler ve tartılar insan aklının ve ahlakının gelişmesinde çok önemli rol oynuyorlar. Bu nedenle **neyi neyle ölçtüğümüz**, üzerinde hassasiyetle düşünülmesi gereken bir konu.

İnsanlığı, dostluğu, sevgiyi, başarıyı, faydayı, gelişmeyi, ilerlemeyi **yanlış ölçülerle** ölçtüğümüzde sorunlarımız da o ölçülerde artıyor. Örneğin, bir yandan “**Yaşadığı, bu yaşanabilir gezegeni**” yaşanmaz hale getiren insanoğlunun evrende başka bir “**Yaşanabilir Gezegen**” bulabilecek bir ilerleme kaydetmesi müspet **bir gelişme** sayılabilir mi?

Diğer bir örnek için **sevgi** ile ilgili bir söz geliyor aklıma. Büyük mütefekkirimiz **Prof. Dr. Nurettin Topçu**’nun da feyz aldığı âlim **Abdülaziz Bekkine** Hazretleri çok güzel ifade etmiş: “*Her şeyin tartısı vardır. Sevginin tartısı fedakârlıktır. Fedakârlık etmeyenin sevgisine inanılmaz.*”

Günümüzde hiçbir **fedakârlık** yapmadan, **büyük aşklar, büyük başarılar ve mutlu beraberlikler** yaşamak isteyenler çoğunlukta. **Bencilik** bununla da kalmıyor, kendisinin **yapmadığı fedakârlığı** karşısından bekleyenler de var.

Ölçü ve **ölçme** konusu, bir kitabı dolduracak kadar kapsamlı bir konu. Ben bu yazıda **yanlış ölçüler** kullandığımız birkaç konuya değinmek istiyorum:

“**Kapalı kapı yoktur, yanlış anahtar vardır**” diyor Hz. **Mevlana**. Bu güzel söz de kanaatimce bir **ölçü** barındırıyor. Çünkü **anahtar** deliğinin ölçülerine uymamasıdır o anahtarı yanlış yapan.

Her şeyin sahibi, yaratıcısı olan Allah

(cc), ölçüm sistemlerimizin de yaratıcısıdır. Bazı insanlar, garip bir şekilde **onun yarattığı ölçülerle** onu **ölçmeye** kalkıyor ve bu yanlışın, o insanların **ruhlarında sorunlara** yol açması da kaçınılmaz oluyor. Ayrıca evrende **milimetrik ölçüler** ve **kusursuz bir denge** söz konusu. Üstelik bu **ölçüler** tam da gerektiği kadar. Zaten **ilahi** mesajda “**her şeyin bir ölçü ile yaratıldığı**” belirtiliyor.

Bilim insanları, bizim **güneş sistemimizde** yaptıkları sadece bir milimlik değişiklik simülasyonunda, evrenin tam bir **kaos** halini aldığını deneyimlemişler. **Yer çekimi kuvveti** daha az olsa evrenin **büzüşerek bir topa** dönüşeceğini, daha fazla olsa bütün **yıldızların paramparça** olacağını tespit etmişler.

“**3 Cisim Problemi**” olarak adlandırılan ve son günlerde konu edildiği dizi ile de çok popüler olan teori bile **her şeyin bir ölçü ile yaratıldığını** kanıtıyor. Çünkü, **Henri Poincaré (1854-1912)** adlı büyük matematikçi, evrende bir örneği olmayan “**üç cisimden oluşan bir kütle çekim sistemi**”ni ifade eden denklemin analitik çözümünün olmadığını ispat etti. Bu nedenle bu problem, **üç cisim problemi** olarak anıldı ve **kaos teorisinin** başlangıç kuramı olarak kabul edildi.

Diğer yandan bütün değerlerin maddiyatla ölçüldüğü zamanlardayız. **Küçük Prens**in, kitaptaki bu serzenişine kulak verelim: *Büyüklerle “Kırmızı kiremitli güzel bir ev gördüm. Pencereelerde saksılar çatısında kumrular vardı.” dersin bir türlü gözlerinin önüne getiremezler bu evi fakat “Bir milyonluk bir ev gördüm” deyin bakın nasıl “Aman ne güzel ev” diye haykıracaklardır.*

Küçük Prens çok haklı, **güzelliği, başarıyı ve mutluluğu** rakamlara indirgeyerek, **mal, mülk, para, mevki ve şöhret** ile ölçmek çağdaş insanın en önemli zaafı.

İnsanları da bu **yanlış ölçülerle** değerlendirdiğimizi **Montaigne**, “**Denemeler**” ismini verdiği eserinde şöyle ifade ediyor:

“**Ne tuhaftır ki varlıklar içinde kendi değerleriyle ölçülmeyen sadece bizleriz.**”

Bir atı güçlü ve çevik olduğu için överiz, kuşamıyla değil. Bir tazi koşmasıyla övülür, tasmasıyla değil. Bir kuş kanadıyla övülür, püskülleri, çingiraklarıyla değil. İnsanı da kendi değeriyle ölçmeli, unvanı, malı mülkü, süsü püsüsüyle değil.”

Zaman konusunda farklı bir ölçü kullanan merhum şairimiz **Cemal Safi**, “**Gönülden gördüğüm takvime göre, aldığım her nefes bir gün sayılır**” derken, Büyük alim **İbn-i Haldun**’un zaman konusunda ölçüleri ise şunlar: “**Bekleyince yavaşlar, gecikince hızlanır, üzülünce can yakar, mutlu olunca kısılır, acı çekince bitmek bilmez, sıkılınca uzar.**”

Bazen de mesafeleri metre ile ölçmenin bir anlamı olmuyor. Aynı şehirde, aynı evde, hatta aynı odada olup da birbirimizden yıldızlar kadar uzak olabiliyoruz.

“Yönetim” gerektiren bütün konular için de çok önemlidir “ölçmek”. Çünkü ölçemediğimiz kontrolünü yapamayız, kontrol edemediğimizi ise yönetemeyiz.

Bu konunun insan sağlığına olan etkisini de şu çok ibretlik eski zaman hikayesinden öğrenebiliriz:

Yüzünde her geçen gün daha fazla kızarıklık ve yanma hisseden, gözlerde şişme ve pörtleme başlayan, üstelik şiddetli baş ağrıları çeken hali vakti yerinde bir adama, muayene sonrası fazla ömrü kalmadığı söylenir. Adam, bir süre bunun üzüntüsünü yaşar fakat daha sonra kalan ömrünü daha iyi yaşamaya karar verir.

Gardırobunu yenilemeyi de düşündüğü için bu sefer, paraya kıyar ve yörenin en iyi terzisine giderek yeni elbiseler sipariş verir. Terzi, gömlekler için boyun ölçüsünü aldığında 42 olarak not alır. Adam “benim gömleklerim daha önce hep 40 olarak dikildi, ölçüyü doğru aldığınıza emin misiniz” diye sorduğunda, terziden onu şok eden şu cevabı alır:

“Olur mu efendim, siz 40 ölçü ile gömlek giyerseniz başınızda ağrı, yüzünüzde yanma hasıl olur. Ayrıca gözleriniz de çok zarar görür.”

...
Gelin daha fazla gecikmeden **kullandığımız ölçülerini** bir gözden geçirelim. **İyilik, Adalet, Merhamet, Dostluk, Sevgi, Başarı, Mutluluk** ve daha birçok hayati öneme sahip kavram için **hangi ölçülerini** kullanıyoruz bir bakalım. Ve şu soruyu mutlaka soralım kendimize:

Bu ölçülerini nasıl edindik, bize dayatılan ölçüler var mı, varsa onları kim, niye dayatıyor?❖

**Keşfedilmeyi Bekleyen
Definelerden**

Üzüm Çekirdeği

PROF. DR. METİN BÜLBÜL

VİTİS vinifera latince ismi ile anılan üzüm meyvesi, neredeyse insanlık tarihi boyunca bir vitamin ve mineral deposu olarak kullanılmıştır. Son zamanlarda yapılan bilimsel çalışmalar da, üzüm çekirdeğinin önemli bir besin deposu ve şifa kaynağı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Üzüm çekirdeğinin antosiyanidinler ve proteinlerce zengin olması sebebiyle son zamanlarda standart üzüm çekirdeği ekstraktları (Grape Seed Extract GSE) hazırlanmış ve beslenme alanında bir fonksiyonel gıda ve tıp alanında önemli bir takviye (supplement) olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Üzüm çekirdeğinin bu zengin içeriği, bilimsel araştırmalara konu olmuş ve bu çalışmalar sonucunda üzüm çekirdeğinin önemi yavaş yavaş ortaya çıkarılmaya başlanmıştır. Etkinliğini artırmak için üzüm çekirdeğinin standart sıvı ekstraktları (GSE) hazırlanmış ve bu ürünler gıda takviyeleri (supplement) olarak market ve eczane rafalarında yerini almıştır.

Uzun süren laboratuvar ve deney hayvanları çalışmaları sonucunda, üzüm çekirdeği standart sıvı ekstraktlarının (GSE), koruyucu hekimlikte kanserle mücadele potansiyelinin C vitamininden 20 kat ve E vitamininden 50 kat daha fazla olduğu ve bu destek ürünlerinin düzenli kullanılması ile kanser ve kalp-damar hastalık risklerinin büyük oranda azaldığı ortaya çıkarılmıştır.

Ayrıca üzüm çekirdeği standart sıvı ekstraktlarının kan glukoz seviyesinin düşürülmesine yardımcı olduğu ve aynı zamanda demir eksikliği ve demir emilim eksikliğinden kaynaklanan kansızlık (anemi) ve ferritin eksikliği tedavisinde etkili olduğu bilimsel çalışmalarla gösterilmiştir.

Ayrıca standart ekstraktlar ile doku hücreleri üzerinde yapılan bilimsel çalışmalarla, üzüm çekirdeği ekstraktları (GSE) hem tümör oluşumunu önlediği hem de tümör hücrelerinin çoğalmasını durdurmaya yardımcı olduğu gösterilmiştir.

Yine üzüm çekirdeğinin standart ekstraktlarının, kronik damar yetmezliği ve kalp kapakçık bozulması gibi kalp-damar hastalıklarında tedaviye destek olduğu bilimsel çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır.

Aynı şekilde bu bilimsel çalışmalarda; standart üzüm çekirdeği ekstraktlarının, safra kanalı tıkanması ile başlayan karaciğer sertleşmesi tedavisine de katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Yine üzüm çekirdeği ekstraktlarının, laboratuvar çalışmalarında güçlü mikrop öldürücü özelliği ile insanlarda hastalık yapan bakteri ve mantarlara karşı büyük oranda antibakteriyel ve antifungal etkiye sahip oldukları gösterilmiştir.

Yine bilimsel çalışmalarla üzüm çekirdeği standart sıvı ekstraktlarının, beyindeki düşük molekül ağırlıklı protein miktarını azaltarak Alzheimer tedavisine yardımcı olduğu gösterilmiştir.

Standart üzüm çekirdeği ekstraktlarının, bilimsel çalışmalarda menopoz sonrası kadınlarda cildin durumunu, sıklığını ve yapısını iyileştirmeye yardımcı olduğu bulunmuştur.

Üzüm çekirdeği ekstraktlarındaki antosiyanidinlerin, dokuları tahrip eden radikal maddelerin oluşumunu engellediği ve doku harabiyeti sonucu oluşan ödem ve iltihapların dağıtılmasına yardımcı olduğu görülmüştür.

Üzüm çekirdeği ile ilgili yapılan çalışmalar, denizden bir damla gibi birkaç örnekten ibarettir. “Yeryüzünde her derde bir deva saklıdır; arayınız, bulunuz.” gerçeği ile ifade edilen yolun daha başındayız. Hala üzüm çekirdeğinin keşfedilmeyi bekleyen birçok özelliği ve yapılması gereken birçok laboratuvar, deney hayvanları ve poliklinik çalışmaları var. Bu çalışmaların gecikmeden yapılması ve üzüm çekirdeği ekstraktlarının birçok hastalık için alternatif çözüm olması dileklerimle. Sağlıcakla kalın...❖

(NOT: Bu yazının kaynaklarına zaferdergisi.com'daki sayfasından ulaşabilirsiniz.)

Fetih Rüzgârında Büyüyen Çınar

MEFRA BİLGE DÖNMEZ

GÜMRAH yaprakları rüzgârın ılık nefesiyle savruluyordu. Yedi tepeli şehrin en yüksek yerine konumlandırılmış, nice fırtına ve boran görmüş, lakin hiçbirine ram olmamıştı. Hayatı etken değil edilgen durumdaydı belki, fakat onun da tercihleri olmuş, azim, sebat gibi ulvi duygular varlığına değer katmıştı. Evet ulu bir çınardı şimdi o, lakin ne badireler atlatmış, neler yaşamıştı. Yalnız kaldığında sık sık maziye döner, geçmişini tefekkür ile tahayyül ederdi. Her güzelliğin bir bedeli olduğunu daha toprağın altında küçük bir tohum iken öğrenmişti. Toprak bir mengene gibi sıkıştı bedenini. Ama o, hep neşv-ü nema bulmak istemiş, hayalleri gerçek olsun diye gece gündüz Rabb-i Rahimine niyaz etmişti. Rahmetin tecellilerinden küçük bir motifti onun varlığı. Fakat biliyordu ki yaratılan her şey gibi eksiksiz ve muhteşemdi. Bir elma kurdunun rızık ile çepeçevre kuşatılması gibi, toprağın altında şefkatle beslemişti onu Rabbi. Kaderini var etmişti. Bütün bunlar bir işaret olmalıydı. Onu seven ve sevdiğini gösterene karşı o da sözünde durmalıydı. Yoksa büyük bir mahcubiyet duyardı.

Çok geçmemişti ki bir gün, toprağın bağrındaki mihnet yüklü zaman sona, vakit

vuslata ermiş, çatlamıştı kozası. Bir hakikati sinesinde saklarken, körpe bir filiz olarak boy vermişti. Gündüzleri güneşin, geceleri mehtabın güzelliğine erdirmek için açmıştı toprak peçesini. Ulu bir çınar olmanın serencamı kolay değildi elbette. Bazen endişe, bazen kaygı yüklü günler dermişti ömür denilen bahçeden. İlk baharın sevincini yaşamak için, sonbaharın yaprak dökümüne razı

olmuş, tekrar tekrar imtihan yağmurlarına tutulmuştu. Kışları solgunlaşan çehresinin ümidini teşkil ediyordu baş koyduğu gaye. Ona ulaşmak için türlü meşakatlere tahammül ediyordu vücudundaki her bir zerre.

Büyüyüp serpilmeğe uğruna ne kadar da gayret göstermişti. Bunun sebebi muhteris olması değildi. Kibir hiç değil. O güzel bir niyet yolunda azmediyor, sabır diliyordu yaratıcısından. Ulu bir çınar

olabilmek süslüyordu rüyalarını gecelerde. Henüz annesinin kucağında iken baş koymuştu bu ideale. Onun hayali, dallarında kuşların, kelebeklerin göneneceği, gölgesinde insanların rahata ereceği büyük bir çınar olabilmektir. Bu kutlu yolda yürürken, hiçbir zaman yalnız bırakmamıştı onu inayet-i ilahi.

Ve nihayet; hayaline erişmişti o naif çe-

kirdek. Dalları semaya uzanan heybetli bir çınar olup, etrafına huzur serpmişti gülümseyerek.

Artık o, ihtişamlı duruşuyla, tarihe vurulmuş mührün sembolü bir anıt gibiydi. Altı asrı aşan ömründe, nice tecrübeler edinmiş, gün görmüş, unutulmaz tarihi anlara şahitlik etmişti. Kuşların, kelebeklerin karcıncaların gözünde de adeta bilge bir filozoftu o. Meltemli yaz gecelerinde, rüzgârın tatlı esintisinde nice hatıralar dökülürdü dilinden. Gölgesinde yapılan ilmi sohbetlerden, padişahların muazzam menkıbelerinden, alimlerin, erenlerin feyzinden bahseder, o günleri anlatırken dalıp dalıp giderdi. Hele ki fethi anlatırken köklerinden sökülüp “Allah Allah” nidalarıyla yürüyüvermesinden korkarlardı. En çok iftihar ettiği, dalları cihana yayılan bir medeniyetin, onun ismi ile medh-ü sena edilmesiydi. Üç kıtaya hüküm sürmüş Osmanlı'nın, koca bir çınar diye tesmiye edilmesi onu haklı bir sevince gark ederdi. Dalları ile sarıp sarmaladığı yavrularına ulu bir çınar olabilmenin önemli düştürlerinden bahsederdi sık sık. Şanlı bir çınar olmak elbet kolay değildi. Öncelikle “inanç olmalı bağrında” derdi. “Sonra inandığın yolda azimle yürümek,” diye sözlerine devam ederdi.

Evet önce inanmak gerekliydi. Tıpkı ecdatları gibi, insanlığa faydalı olmasa gaye-i hayalleri, fırtınalar kuşatsa dört bir yanlarını, boranlar kırsa dallarını, yine de yollarından dönmez, inandıkları davadan vazgeçmezlerdi.

İstanbul'da doğmuş, büyümüşü ulu çınar. Konstantin'in İslambol ve sonrasında İstanbul oluşuna şahit olmuş ve bu nedenle bu şehrin bir parçası olmaktan büyük bir onur duymuştu. İstanbul için Osmanlı'nın abidevi şehri derdi daima. Bir zamanlar sokaklarında dolanan hoyrat ahalinin, asil beyzadelere, medeni erlere dönüşünü anlatır da İstanbul'un tarihi serüveninden övgü ile bahsederdi. Sinesinde saklı duran

basit bir değişim değil, muazzam bir gelişimdi. Osmanlı şehre hâkim olduktan sonra bir dülger misali yontmuştu şehrin tüm budaklarını. Evla bir şekle sokmuş, adeta sanat icra etmişti tüm sokaklarında. Osmanlı ulu bir çınar olarak tesmiye edilirdi belki ama, onun Osmanlı'dan öğrenip uyguladığı ne çok şey vardı aslında. İnsan sevgisini öğrendiğini söylerdi mesela. Yaşatmak için yaşamak gerektiğini salık verirdi daima. Azmi Fatih'ten, inancı fetihten, bilgeliği Akşemseddin'in, fedailiği Ulubatlı'nın engin deniz misali yüreğinden öğrendiğini ifade eder, onlara üstadlarını derdi.

İşte bu yüzden yavrularına, “yüzyıllar boyu ayakta kalacak ulu bir çınar olmasa hedefiniz, inancınıza sahip çıkmalı, köklerinize sadakatle bağlı kalmalısınız” diye ders verirdi daima. Onlardan öğrenecekleri nice ibretler vardı zira. İman, azim, kahramanlık ve fedakârlık taşırdı o serencamın içinden. Bir gaye için yaşamak vardı vazgeçerek kendinden.

Ulu çınar şimdi yavrularına emanet ediyordu hamili olduğu mukaddes tarihi. Bugün farklı bir coşku vardı ulu çınarın sözlerinde. Şanlı tarihin tekerrür edeceği ümidiyle anlatıyor, anlatıyor, anlatıyordu... Tıpkı 570 yıl öncesinde olduğu gibi cihana yine bahar geleceğini umut ediyordu. Evet hayat bir cidal değil, yardımlaşma üzerine kuruluydu ve insanlık yardımı muhtaç tüm beldeleri ve bendeleri inayet ile kuşatacak yürek seferlerine muntazır bekliyordu.

Hatıra sandığından anılar ikram ederken yavrularına, en kıymetli vedia olan inancını ve azmini miras bırakırken onlara, nice Fatih'ler yetişsin, dünya kutlu fetihlere erişsin dua ve ümidiyle şöyle tarif etmişti çağ kapatıp çağ açan peygamber muştusu o destanı: “O gün huzurla ölmek için güzel bir gündü. Lakin o anı yaşamak adeta bir ömürdü. Çünkü gün, İstanbul'un ömrünün, en nasipli günüydü.” ❖

Mutluluk Hormonu Dopamin

PROF. DR. SEFA SAYGILI

BEYNİMİZDE 100 milyar sinir hücresi (nöron) bulunmaktadır ve bu nöronlar 1000 ila 10.000 başka nöronla bağlantı (sinaps denilen irtibat noktaları) halindedir. Bu bağlantıların sayısı ise 10^{15} gibi astronomik rakamı bulmaktadır.

Nöronların arasındaki ileti elektriksel olduğu halde sinapslara gelen mesaj nörotransmitter dediğimiz taşıyıcılarla kimyasal yolla iletilmektedir. Her türlü duygu, düşünce ve davranışlarımızla ilgili hormonları taşıyan ve beyne ileten bu nörotransmitterlerin çeşidi mesajın anlamına bağlı olarak değişmektedir ve bilinenlerin sayısı 100'ün üzerindedir.

Neden bu kadar çok nörotransmitter vardır? Bu sorunun cevabını bilmiyoruz fakat farklı fonksiyon çeşitliliklerinin en uygun şartlarda aktarılması için pek çok nörotransmitterin gerekli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca her nörotransmitterin farklı tip-te alt reseptörleri de (alıcı) vardır ve bunlar mesajları taşımada özgülük ve incelik sağlamakta; etkilerinin daha da ayrıntılı hale gelmesini mümkün kılmaktadır.

Mesajın anlamına ve niteliğine göre hangi nörotransmitterin salgılanacağını beynimiz nasıl bilmektedir? Sayıları 100'den fazla olan bu nörotaşıyıcılar bunu nasıl yapmaktadır, iletileri nasıl taşımaktadır? Üstelik gelen haberin içeriğine göre değişik nörotransmitterler fonksiyon görmektedir. Sözelimi kaygıyı kontrol etmede GABA; kalp hızını ve basıncını artırmada noradrenalin; mutlulukta dopamin; duygu ve algıda serotonin; zevk ve ağrı kesici olarak endorfin adlı nörotransmitterler salgılanmaktadır. Bu karmaşık ve anlaşılması zor ilahi sanatın zirvesi karşısında şaşkınlıkta ve hayranlığımızı ifade etmekte aciz kalmaktayız.

...

İşte bu nörotransmitterlerden en önemlilerden biri beynimizde üretilen dopamindir. 'Ödül merkezi' olarak ve hafıza, hareket, davranış, motivasyon, ruh hali, dikkat, öğrenme, uyku-uyanıklık ve daha fazlası dahil olmak üzere birçok vücut fonksiyonunda rol oynar. Bir kişi başarılı olduğunda, hedeflerine ulaştığında veya hoşlandığı ve zevk aldığı

aktiviteyi gerçekleştirdiğinde dopamin salgılanacaktır. Bu da kişinin kendini iyi hissetmesine, motive olmasına ve bu tür etkinlikleri tekrarlamasına sebep olmaktadır.

Dopamin, kimyasal bir haberci olarak hareket etmekte, beynimizdeki sinir hücreleri ile vücudumuzun geri kalanı arasında mesajlar iletmektedir. Dopaminin en az 5 reseptör alt tipi vardır ve her biri farklı işlevlere sahip olarak genellikle farklı davranışsal sonuçlar ortaya çıkarırlar.

Dopamin ayrıca bir hormon olarak da işlev görür. Dopamin beynimizdeki hipotalamus tarafından salgılanan bir nörohormondur.

Dopamin, 'iyi hissetme' hormonu olarak bilinir. Bize bir zevk duygusu verir. Ayrıca, zevk hissettiğimizde bir şeyler yapma motivasyonu da verir.

Dopamin ödül sistemimizin bir parçasıdır. Bu sistem, hayatta kalmak için yapmamız gereken şeyleri yaptığımızda bizi ödüllendirmek için yaratılmıştır: Yemek, içmek, hayatta kalmak ve üremek için rekabet etmek. İnsanlar olarak, beyinlerimiz ödül sistemimizde dopamin salgılayan davranışları aramak üzere programlanmıştır. Keyifli bir şey yaptığımızda, beynimiz büyük miktarda dopamin salgılar. Kendimizi iyi hissederiz ve bu hissin daha fazlasını ararız.

Kıscacası dopamin seviyemiz yeteriyse şunları hissederiz: Mutluyuzdur, motive olmuş bir haldeyizdir, uyarılmış ve odaklanmış durumdayızdır.

Ancak dopamin hormonunun bir de olumsuz algılanabilen yönü vardır. Şöyle ki; haz amaçlı uyuşturucular beynin 'ödül merkezini' aşırı uyarır. Zamanla, tekrarlanan uyuşturucuya maruz kalmakla beynin belirli bir bölgesi daha az hassas hale gelir ve uyuşturucudan başka hiçbir şeyden aynı zevk hissi alınmaz olur. Ayrıca, aynı etkiyi üretmek için genellikle daha büyük miktarlarda uyuşturucu almak gerekir. Aynı zamanda, uyuşturucunun etkileri azaldıkça beynin başka bir bölgesi kaygı ve sinirlilik gibi yoksunluk duygularına karşı daha hassas hale gelir

Dopamin ve serotonin her ikisi de pozitif ruh hali ve olumlu duygular ile ilişkili olduğundan ikisi de mutluluk hormonu olarak kabul edilebilir. Serotonin daha çok mutluluk hali, dikkat, odaklanma ve sakinlik ile ilişkiliyken, dopamin ise ödül-ceza algısı ve motivasyon ile ilgilidir.

ve başka bir nedenle uyuşturucu kullanmaya başlanır; bu rahatsızlıktan kurtulmak için. Yani, bağımlılık birden fazla mekanizmayla gelişen bir kısır döngüdür.

Halbuki dopamin seviyemizi çalışmak, egzersiz, dua ve zikir, ibadet, evcil hayvanla ilgilenme, yeşil ortamda yürüyüş yapma veya kitap okuma gibi faaliyetlerle doğal yoldan artırabiliriz.

...

Beynin çalışması insanı hayrete düşürecek kadar mükemmel cereyan etmektedir. 1300-1400 gram olan insan beyninde sayıları 100 milyarı bulan hücrelerin (nöron) ve bu hücrelerin iletişim yerleri olan ve sayıları 10^{15} olan sinapsların; sinapslarda iletiyi sağlayan nörotransmitterlerin hiçbirinin çalışması tesadüfe dayanmaz. Hepsi birbirinden haberdar gibi çalışır ve bir organizasyon içerisinde faaliyet gösterir. Karşılıklı her sinaps, milyarlarca diğer sinapslardan haberdar gibi ve adeta birbirlerini kontrol ederek çalışmalarını sürdürürler.

Sadece sinapslardaki mesaj iletiminin incelenmesinde bile aklın anlamakta zorlandığı çok karmaşık ve mükemmel ilahi bir sistem mevcuttur. Ne mutlu bunları görenek Allah'ın sanatını, kudretini ve ilmini takdir edebilene ve Ona teslim olana...❖

Resim 1

Resim 1 ve 2 Sivas Valiliği web sitesinden alınmıştır.

El-Emin'in (sav) İzinde Divriği'nin Taş Bekçileri

ADEM DURAN

AH, Divriği Ulu Camii'nin o muhteşem taç kapısından içeri adımını attığında hissedilen o kadim hava... Ve hemen solunda sıralanan o üç heybetli emanet sandığı... Taştan oyulmuş, her biri bir zaman kapsülü gibi duran bu sandıklar, nice sırrı ve güven hikayesini bağrında saklıyor.

Şimdi seni alıp, o sandıkların fısıltılarını duyabileceğin, zamanın ötesine bir yolculuğa çıkaracağım. Gözlerini kapat ve hayal et...

Yıl, Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubad'ın hüküm sürdüğü o görkemli devirlerden birisi. Divriği, ipek yolu üzerinde hareketli bir ticaret merkezi. Güneşin altın rengiyle yıkadığı bir öğle vakti, yorgun bir kervan şehre yanaşiyor. Kervanın önünde, gözlerinde uzak diyarların ışıltısı olan yaşlı bir tüccar ilerliyor. Adı İbrahim. Yanında, tılsımlı işlemelerle süslü küçük bir sandık taşıyor. Bu sandıkta, uzun yıllar boyunca biriktirdiği en değerli mücevherler, baharatlar ve nadide kumaşlar var.

İbrahim, Divriği Ulu Camii'nin o muhteşem taç kapısının önünde duruyor. Taşın üzerindeki nakışlar sanki bin yıllık bir bilgelikle ona gülümsüyor. İçeri giriyor ve mihrabın huzurunda kısa bir dua ediyor. Sonra gözü, sol taraftaki taştan yapılmış üç heybetli sandığa ilişiyor.

Cami avlusunda dolaşan bilge bir derviş, İbrahim'in tereddüdünü seziyor. Yanına yaklaşıp, sıcak bir gülümsemeye konuşuyor: "Ey yolcu, gönlün huzursuz gibi. Derdin nedir?"

İbrahim, dervişin gözlerindeki şefkati görünce içini açıyor: "Uzak bir diyara, günlerce sürecek bir yolculuğa çıkacağım. Yanımdaki bu emanetler gözüm gibi sakındığım varlığım. Ancak bu uzun ve tehlikeli yolda onlara bir zarar gelmesinden korkuyorum."

Derviş, İbrahim'i o üç taş sandığın önüne götürüyor. Eliyle sandıklardan birini işaret ederek diyor ki: "Bu sandıklar, bu topraklarda yeşeren bir inancın, bir güven medeni-

yetinin nişanesidir. Yüzyıllardır insanlar kıymetli eşyalarını buraya emanet eder, gönül rahatlığıyla yolculuklarına çıkarlar. Bu sandıklar, sadece taştan yapılmamıştır; dürüstlükle, emanete saygıyla ve ilahi bir koruma inancıyla örülmüştür."

İbrahim şaşkınlıkla soruyor: "Nasıl olur bu? Kim bekler bu sandıkları? Hırsızlık, yağma olmaz mı?"

Derviş gülümsüyor: "Bu caminin her bir taşı, bu şehrin her bir insanı bu emanetlerin bekçisidir. Buraya bırakılan bir iğne bile kaybolmaz. Çünkü bizler, 'El-Emin' sıfatını taşıyan bir Peygamberin ümmetiyiz. Emanete ihanet etmek, en büyük günahdır biliriz. Ayrıca, bu sandıkların üzerinde öyle bir tılsım vardır ki..."

Derviş, sandığın üzerindeki karmaşık desenleri işaret ediyor: "Bu gördüğünüz her bir çizgi, bir duadır, bir niyazdır. Bu taşlara, onları oyan ustaların kalplerindeki dürüstlük ve adalet arzusu sinmiştir. Rivayet odur ki, bu sandıklara kötü niyetle yaklaşan birinin eli kurur, gözü görmez olur."

İbrahim, dervişin sözlerinden çok etkilenir. Gözleri hayranlıkla sandıklara takılır. İçindeki tereddüt yerini derin bir huzura bırakır. Sandığını özenle açar ve içindeki değerli eşyaları bir bir çıkarıp, taştan oyulmuş sandığın içine yerleştirir. Sandığın kapağını kapatır ve üzerinde bulunan, birbirine kenetlenmiş iki el figürünü inceler. Bu figür, emanet edenin ve emaneti koruyanın arasındaki sarsılmaz bağı simgelemektedir sanki.

İbrahim'in yolculuğu uzun sürer. Gittiği diyarlarda türlü maceralar yaşar, yeni insanlar tanır, bilgisini ve görgüsünü artırır. Ama akli hep Divriği'ndeki o taştan sandıkta kalır. İçinde zerre kadar bir endişe taşımaz. Çünkü bilir ki, o sandıklar sadece eşyalarını değil, aynı zamanda bir medeniyetin onurunu, inancını ve emanete verdiği değeri de korumaktadır.

Aylar sonra İbrahim, yorgun ama meraklı bir şekilde Divriği'ye geri döner. Doğrudan Ulu Cami'ye gider. Sol taraftaki o heybetli sandıklar hala aynı vakarla durmaktadır. Cami görevlilerine emanetini sorar. Görevliler, güler yüzle onu tanır ve emanetini eksiksiz bir şekilde kendisine teslim ederler.

İbrahim, sandığını açtığı anda içindeki her şeyin ilk bıraktığı gibi durduğunu görür. Gözleri dolar. Bu sadece eşyalarının korunmuş olması değil, aynı zamanda bir inancın, bir ahlakın, bir medeniyetin dimdik ayakta durduğunun bir kanıtıdır onun için.

O günden sonra İbrahim, gittiği her yerde Divriği Ulu Camii'nin emanet sandıklarının hikayesini anlatır. İnsanlara, bu topraklarda yeşeren o muhteşem güven duygusunu, emanete verilen eşsiz değeri aktarır.

...

İşte sevgili yolcu, Divriği Ulu Camii'nin o taştan sandıkları sadece birer eşya deposu değil, aynı zamanda bir medeniyetin kalbinde yeşeren dürüstlüğün, güvenin ve emanete saygının somut birer ifadesidir. Onlar, atalarımızın nasıl bir ahlak ve inançla yaşadıklarının sessiz şahitleridir. Onlara baktıkça, o günlerin ruhunu, o medeniyetin ihtişamını hissetmek mümkündür.

Unutma, bu hikaye bir masal değil, bu toprakların derinliklerine işlemiş bir gerçeğin, bir medeniyetin mührüdür. O sandıklar hala Divriği Ulu Camii'nde duruyor ve fısıltıları, bu topraklarda yeşeren o kutlu medeniyetin izlerini taşıyor. ❖

Resim 2

Kan Kurtlarının Benzersiz Bakır Dişleri

PROF. DR. Ş. HAKAN ATALGIN

GLYCERA dibranchiata, bir korku filminden fırlamış gibi plaj kovanızın dibinde bulmak istemeyeceğiniz türden bir yaratıktır. Yarı saydam, kırmızı, vücut sıvılarının görünmesine izin veren soluk bir cildi vardır ve kan kurtları olarak adlandırılırlar. Uzun ve zehirli olan kurtlar, Kuzey Amerika'nın kıyılarına özgüdür ve dört keskin dişe ve biraz huysuz bir mizaca sahiptirler.

Avlanma ve dövüş sırasında diğer talihsiz yaratıklara felç edici zehir enjekte eden, dört adet siyah, içi boş çengelle donatılmış, uzayabilen boru şeklindeki emme organı olan hortumlarını dışarı doğru çevirerek beslenirler. Başka bir solucanla karşılaştıklarında genellikle bakır çenelerini silah olarak kullanarak savaşırlar.

Bu solucanların en acayip özelliği ise özel olarak yaratılan çengel şeklindeki dişleridir. Bu dişler oldukça serttir ve hayvanlar âleminde başka hiçbir canlıda bulunmayan bir şekilde protein, melanin ve bakır olmak üzere sadece üç bileşenden oluşur. Mela-

nin insan derisi ve saç renginin arkasındaki pigmentlerden biriyken, kan solucanlarında bakırla birleşerek sert bir maddeye döner. Yapılan çalışmalar bu sıra dışı yaratığın biyokimyasal sırrının bir kısmını açığa çıkarttı; yaratıcının karmaşık anatomik uzuvlar oluşturmak için şaşırtıcı derecede basit yollar kullandığını gösterdi.

Kan kurdu

Kan kurdunun dişlerinin yakından görünümü.

Ancak kan solucanının tüm gizemleri çözülmüş değildir. Organizmadaki sistem ve bakırın solucanın vücudunda nasıl kullanıldığı hakkında çok az şey biliniyor.

Bu dişlerin yapısında bulunan ilk kez tanımlanan bir protein vardır. Bu protein, çene oluşumu ve performansı için kritik öneme sahip altı farklı işlevi yerine getiren ve kan kurdu çenelerinde birincil yapısal protein görevi gören, çoklu görevli protein (MTP) adı verilen, histidin ve glisin amino asitleri açısından zengin bir bileşiktir. MTP, bir kompleks oluşturmak için bakır iyonlarını toplar ve daha sonra kendini bakır açısından zengin, viskozitesi (yoğunluğu) sudan

Bilim adamları, kan kurdunun bu kadar basit bir yapıya sahip, yani çoğunlukla glisin ve histidin içeren bir proteinden bu kadar çok işlevi ve bu derece kuvvetli çenesini, alakasız aktivitelerle yerine getirebildiğini görünce çok şaşırıldılar.

fazla, protein açısından zengin bir sıvıya dönüştürür.

Bu kan kurdu çeneleri çengel şeklinde ve tutunma için oldukça kuvvetli kancalara sahiptir. Bu canlılar parazit olduklarından başka canlılara tutunmak zorunda olan canlılardır. Bu çengeller protein, mineral, iyonik bakır ve melaninden oluşmaktadır. Özellikle sertlik ve aşınma direncine sahip iyonik bakır ve melanin sayesinde oldukça sağlam ve ana dokudan farklı bir renge sahiptir.

Adeta bir dahi gibi üretim yapan bu solucanın dişlerini eğer laboratuvarında yapmak isteseydik, pek çok farklı aparat, çözücü ve sıcaklık gerektiren karmaşık formüllerle işlemler yapmamız gerekecekti. Ama bu işlem doğada Rabbimizin "kün feyekün" emri ile kolaylıkla yapılıyor.

Bilim adamları, bu kadar basit bir yapıya sahip, yani çoğunlukla glisin ve histidin içeren bir proteinden bu kadar çok işlevi ve bu derece kuvvetli çeneyi, alakasız aktivitelerle yerine getirebildiğini görünce çok şaşırıldılar. Bu aynı zamanda biyomimikrinin ana konusudur. Biyomimikri, tabiattaki bu ilahi tasarımları, modelleri inceleyip ilham alarak, taklit ederek insanların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan bilim dalıdır. Biyomimikrinin ana teması, doğadan model, ölçü ve akıl olarak öğrenecek çok şeyimiz olduğudur. Biyomimikride araştırmacıların ortak noktası, doğadaki tasarımı tefekkür etmeleri ve bunlardan ilham alarak insanların karşılaştıkları problemlerin çözümünde bunları kullanmalarındır.

Bilim adamları, kan solucanındaki sistemleri daha iyi anlamının, endüstriye fayda sağlayacak üretim metodlarının geliştirilmesinde yardımcı olabileceğini düşünüyorlar.❖

Kaynak: William R. Wonderly, Tuan T.D.Nguyen, Katerina G.Malollari, ..., Phillip B.Messersmith, Matthew E.Helgeson, J. Herbert Waite, 2022, A multi-tasking polypeptide from bloodworm jaws: Catalyst, template, and copolymer in film formation, Wonderly et al., Matter, 5, 1-19.

Kaptan Cousteau ve Heba Edilen Bir Kur'an Mucizesi

Z. SADIK GÜNDOĞDU

MEŞHUR Kaptan Cousteau, ekibiyle yaptığı bir araştırma sonucunda iki okyanusun karşılaştığı yerde, birbirine hiç karışmadığını ve okyanusların adeta böyle görünmez bir perde ile ayrıldığını keşfetmişti.

Bu keşfini söylediği Müslüman bir ilim adamı da bu olayın Kur'an'da haber verildiğini anlatıp ilgili ayeti de ona gösterince Cousteau buna hayran kalmıştı.

Bir havuz veya küvet içinde, orta yerine bir perde koyarak, her iki tarafına, hem yoğunluk hem de renkçe farklı iki sıvı ile doldurduktan sonra, aradaki perdeyi çekerseniz, hemen olmasa bile bir süre sonra her iki

“İki denizi salıverdi ki birbirine kavuşurlar. Aralarında ise bir engel vardır; karışmazlar.” (Rahman Suresi, 19-20)

“İki denizi birbirine salıveren de Odur. İşte şu susuzluğu gideren tatlı bir su, diğeri de tuzlu ve acı bir sudur. Aralarına ise, Allah, birbirlerinin sınırlarını aşmaktan alıkoyan bir engel koymuştur.” (Furkan Suresi, 53)

sıvı da birbirine karışmaya başlar. Fiziki olarak bu gayet normal bir olaydır.

Fakat bu iki denizin suyu yenilerde değil, belki dünya kurulduğundan ve denizler doldurulduğundan beri hep böyle kaldığına göre, arada öyle bir engel vardır ki, milyonlarca yıl beklediği halde, hala daha birbirine hiç karışmadan durmaktadır.

Gökyüzünden ve uzaydan çekilen fotoğraflarla da tespit ve ispat edilen bu önemli keşif, ilim dünyasında hayranlık uyandırmaya devam etmektedir. Farklı iddialar gündeme getirilse de konu açıktır. Çekilen fotoğraflarda, iki deniz ince bir çizgi üzerinde birleşmekte ve bu olay renk farklılığı olarak da çıplak gözle görülebilmektedir. Aynen Kur'an'da da bildirildiği gibi, iki deniz arasında suların birbirine karışmasına engel olan (fiziki olarak görülmeyen) sırlı bir perde vardır.

Bu keşif İslam dünyasında büyük bir sevinçle karşılanmıştı.

Fakat Müslümanlar, ilahi bir mesaj olan bu önemli keşfi, Kuran-ı Kerim'in bir Allah lafzı olduğunu dünyaya ispat etme fırsatı olarak görmek ve göstermek yerine, koyu bir Hıristiyan olan Cousteau'nun Müslüman olup olmadığını tartışmaya başladılar.

Bazıları, yine aynı Neil Armstrong'da

yaptıkları gibi, hemen Cousteau'nun İslam'ı kabul ettiğini ilan ettiler ve Cousteau da bu iddiaları kesin bir dille reddetti ve böylece, bu ilahi mesajın mucizevi çarpıcı etkisi de gölgelenmiş oldu.

Ne yazık ki; Müslümanlar, bu ilahi mesajı, Cousteau'ya tasdik ettirip, dünyaya, Kur'an'ın bir mucizesi olarak ilan etmek yerine, mesajı getirenin, yani **tablacının mahiyetiyle uğraştılar**. Sonuçta Cousteau, Müslüman olmayı değil de, sanki doğruluğunu bizzat kendisinin ispatladığı o mucize Kur'an ayetini reddetmiş gibi oldu.

Aslında bu olay ile Cenab-ı Allah bu ay-mazlar grubuna, yine bu tablacı vasıtasıyla bir tokat atmıştı. Fakat onlar hala bu İlahi mesajdaki hikmetin farkında değillerdi.

Çünkü Cenab-ı Allah eğer bu mesajı koyu bir Hıristiyan yerine Müslüman bir denizci ile gönderseydi, muhakkak ki herkes **“Dervişin fikri neyse zikri de odur”** deyip gülüp geçecek idi.

“Bu tanım, nehirlerin denize döküldüğü yerlerdeki haliç ve deltalara uygun düşmektedir. Alt ve üst akıntılarla her iki tarafa doğru cereyan edebilecek karışma, hiç kuşkusuz, nehirleri ifsad ederdi. Ancak haliç ve deltalar böyle bir karışmayı önlediği gibi, nehir sularının biriktirdiği organik ve inorganik maddelerle son derece zengin bir yapıya kavuşmakta ve denizlerin de, karaların da en bereketli bölgeleri haline gelmektedir. Nehirler ile onların döküldüğü denizler arasında gidip gelen bir kısım hayvanlara ise Allah mucizevi bir özellik vermiştir. Bu balıklar denize açıldıkları zaman, tuzlu su onların vücutlarında da bir engel ile karşılaşır, artılır ve tuz fazlası vücuttan atılır. Bu arada, benzer bir durum, bir boğazla birbirinden ayrılan çeşitli denizler ve okyanuslar arasında da tespit edilmiş; meselâ Cebelitarık Boğazının iki yanındaki iki denizde farklı tuzluluk seviyeleri belirlenmiştir. Diğer yandan, bu ve benzeri âyetlerde geçen “iki deniz” tabirine, temsili olarak mü'min ile kâfir, dünya ile âhret, görünen ve görünmeyen âlemler gibi çeşitli anlamlar yükleyenler de vardır.” (Ümit Şimşek, Kur'an Meali, Furkan Suresi 53. ayetin açıklama kısmı)

Yine Kaptan Cousteau gibi koyu bir Hıristiyan ile gönderdikten sonra da ona hi-dayet nasip etseydi, belki o zaman da, **“Bu adam Müslüman olduktan sonra, mesleğini İslam dinine hizmet etmek için kullanıyor ve yalan söylüyor”** diyecekler ve bu mesajın yine değeri olmayacaktı.

Yani bu mesajın bir Hıristiyanın eliyle duyulması daha değerli ve ilahi hikmete daha uygun olduğu için kader olayı böyle takdir etmişti. Fakat ilahi hikmeti anlamaktan aciz bazı Müslümanlar hem Kur'an mucizesini takdir edemediler, hem de bu mucizeyi İslam'ın hak olduğunu ispat etmekte kullanamadılar.

...

Bu olaya verilen yanlış tepkinin ardından bir gerçeği anlamamak da vardır. O da şudur: Kişi, tevhit delillerini görüp, inkârdan vazgeçse bile, iman etmesi hiç de kolay değildir. Bediüzzaman'ın dediği gibi; **“İnkâr etmemek başkadır, iman etmek ise bütün**

bütün başkadır.” (Emirdağ Lahikası, sf. 203)

Yaşadığım bir olay ile konuyu bitirelim: Almanya'daki öğrencilik yıllarımda Hıristiyan bir arkadaşım vardı. Benim namaz kıldığımı görünce: “Muhammed'e ben de inanıyorum. Onun Peygamber olduğundan hiç şüphem yok” demişti.

Ben de heyecanla, “Neden o zaman Müslüman olmuyorsun?” dedim. O da kulağıma doğru eğilerek hiç unutamadığım şu cevabı vermişti:

“Çünkü Hıristiyan olarak yaşamak bana daha kolay geliyor.”❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: **ASLINUR BAHAR**

İnsanlara faydası olmayanı ölümlerden say gitsin.
— **HAZRET-İ ALİ (KV)**

Bir Müslüman ile bir kâfir denize düşse, yüzmeyi bilen kurtulur. Allah cahilleri kayırmaz.
— **MUSTAFA MAHMUT (MISIRLI DÜŞÜNÜR)**

İnsanları çekiştiren kimsenin hali, bir mancınık kurarak güzel amellerini doğuya batıya, her yana atan kimsenin haline benzer.
— **FUDAYL BIN İYAZ**

En sevdiğim dua; Allah'ım beni her iki cihanda da mahcup etme.
— **İBRAHİM TENEKECİ**

Birçoğumuz için en büyük zarar, hedeflediğimiz şeylerin büyük olması ve onlara ulaşamamak değil, aksine hedeflerimizin çok basit ve kolay elde edilebilir olmalarıdır.
— **MICHELANGELO**

Dindarlığı kâinattan öğrenmeli.
— **R. MARIA RİLKE**

Ölüm mü? Arada sadece bir köprü.
Bir evden öbür eve...
— **KEMAL URAL**

Doğum halinde olmayan, ölmekle meşguldür.
— **B. DYLAN**

Kıyıcı gözden kaybetmeye cesaret edemedikçe, insan yeni denizler keşfedemez.
— **A. GİDE**

Hiçbir iyilik yoktur ki, önünde bir yokuş bulunmasın.
— **MALİK B. DİNAR**

Herhangi bir formül ya da yöntem yoktur. Sevmek severek öğrenilir.
— **A. HUXLEY**

Mesul olduğun şeylerle meşgul ol.
— **HZ. MEVLANA (KS)**

Yaşamak, acılardan geçerek öğreniliyor.
— **CEMİL MERİÇ**

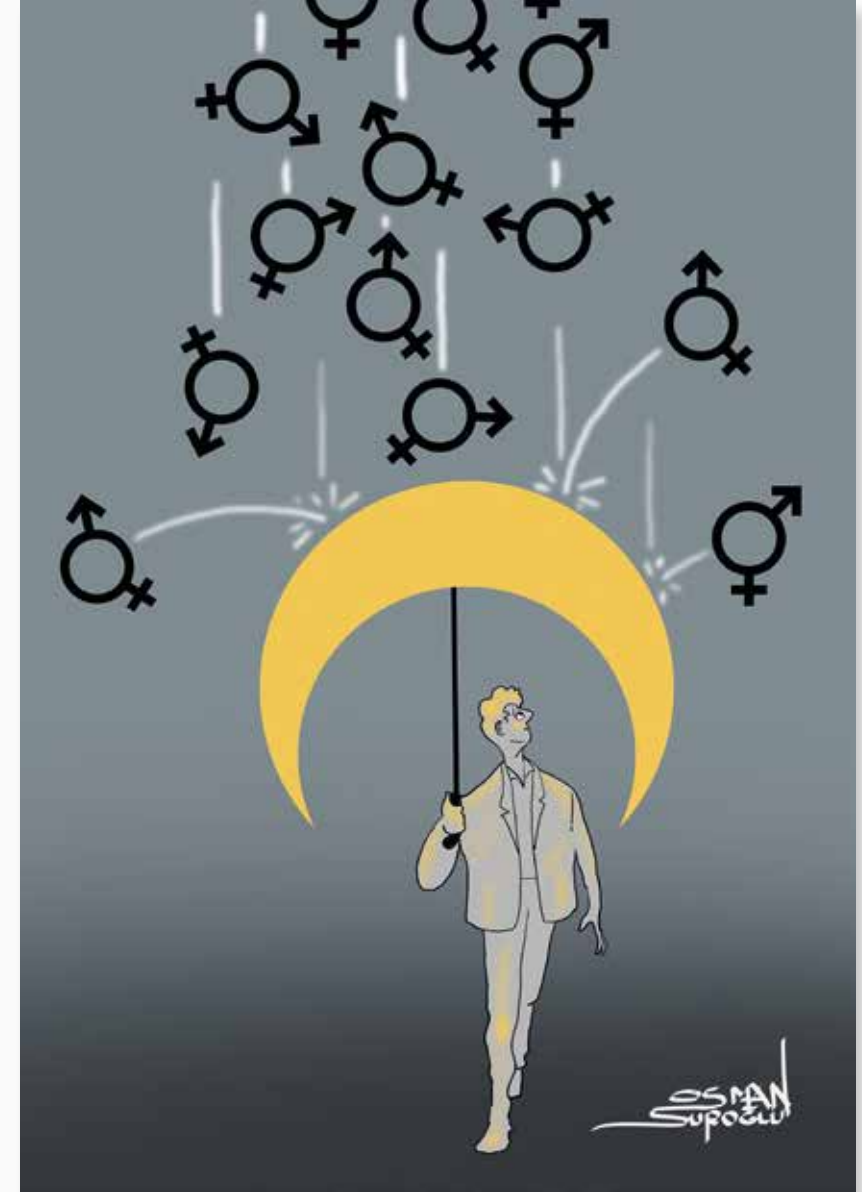
"Bugün," kapına gelmiş misafirindir. Hemen konacak ve yarın göçecektir.
— **HASAN BASRİ (RA)**

Allah'ı hiç anmadan geçen gün, kaybedilen gündür.
— **SELİM GÜNDÜZALP**

Bazı insanlar koca dünyayı bilirler de kendilerini bilmezler.
— **LA FONTAİNE**

Vesveseye kapılmazsan, şeytan kahrından ölür.
— **SADİ ŞİRAZİ**

HÂL DİLİ
OSMAN SUROĞLU

Bir yuvanın

ne kadar ayakta duracađı,
hangi temeller üzerine
kurulduğuna bağlıdır.
Yüzüklerini sadece
parmaklarına taktıkları için
böyle kolay çıkarabiliyorlar.

M. Selahaddin Şimşek

